

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Vendula Kříženecká

Náhrada škody při poškození věci

Diplomová práce

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Náhrada škody při poškození věci vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

Ve Vlašimi dne 25. března 2020

.....

Vendula Kříženecká

Tímto bych ráda poděkovala JUDr. Petru Bezouškovi, Ph.D., který mi byl po celou dobu psaní této práce ochotně nápomocen.

Seznam použitých zkratk

OZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

TZ – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

OSŘ – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla – zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

ABGB – rakouský obecný zákoník občanský

BGB – německý občanský zákoník

DPH – daň z přidané hodnoty

Standard – Znalecký standard č. I/2005: oceňování motorových vozidel

PETL – Principles of European Tort Law

Obsah

Seznam použitých zkratek	4
1. Úvod.....	7
2. Škoda na věci a její náhrada.....	9
2.1. Úvodní informace	9
2.1.1. Obecné informace.....	9
2.1.2. K ustanovení § 2969 odst. 1 OZ.....	10
2.1.3. K ustanovení § 2969 odst. 2 OZ.....	10
2.2. Náhrada škody – naturální restituce, peněžní náhrada.....	10
2.2.1. Naturální restituce.....	11
2.3. Škoda	12
2.3.1. Druhy škod	12
2.4. Cena věci.....	13
2.4.1. Obvyklá cena věci	13
2.4.2. Časové kritérium při určování obvyklé ceny věci.....	15
2.4.3. Zvláštní cena věci, subjektivní a objektivní hodnota věci.....	16
2.4.4. Moderační právo soudu (aplikace ustanovení § 2955 a § 2953 OZ).....	17
2.4.5. Cena zvláštní obliby	17
2.5. Náhrada škody a její peněžité ocenění.....	17
2.5.1. Majetkový stav – výchozí bod pro určení škody.....	18
2.5.2. Diferenční teorie	18
2.5.3. Užitná hodnota věci	20
2.5.4. Maximální cena věci úředně stanovená („Amtliche Höchstpreise“).....	21
3. Problematické otázky v souvislosti s náhradou škody na věci.....	23
3.1. Zestárnutí věci – rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. ledna 2016, sp. zn. 30 Cdo 4973/2014	23
3.2. Ztráta výhod užívání	24

3.3.	Merkantilní znehodnocení	24
3.3.1.	Rakouský přístup k merkantilnímu znehodnocení	25
3.3.2.	Reflexe merkantilního znehodnocení českým soudnictvím	26
3.4.	Inflace	27
3.5.	Abzug „neu für alt“	28
3.6.	Totální škody	30
3.6.1.	Hospodářská totální škoda.....	30
3.7.	Zničení či poškození stromu	32
4.	Škoda na automobilech	34
4.1.	Věcný rozsah pojištění.....	34
4.2.	Amortizace.....	35
4.2.1.	Znalecký posudek a jeho role v soudním rozhodnutí.....	35
4.2.2.	Nutnost komplexního posouzení hodnoty opraveného vozidla.....	37
4.3.	Náhrada škody na vozidle a související judikatura a odborné názory	38
4.4.	Další odvíjející se náležitosti v souvislosti s poškozením vozidla – leasing, DPH, škoda na vozidle cizince	40
4.4.1.	Škoda na vozidle cizince	40
4.4.2.	Má pojišťovna možnost jednostranného vnucení totální škody? Má pojišťovnou určené ohodnocení škody přednost před ohodnocením stěžovatele?.....	41
4.4.3.	Postoupení pohledávky na náhradu škody, umělé navyšování nákladů a princip plného odškodnění.....	42
4.4.4.	Finanční leasing.....	43
5.	Závěr.....	48
	Seznam pramenů a literatury	50

1. Úvod

Předmětem této diplomové práce je nahrazování škody při poškození věci dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Práce si klade za cíl zhodnotit, zanalyzovat a shrnout jednotlivé prvky v souvislosti s danou problematikou. Práce by měla přinést ucelenější pohled na danou tematiku. K náhradě škody se vážou i problematičtější otázky, které tato práce též zahrnuje. Primární je sumarizace a analýza přístupu k nahrazování škody v českém prostředí. Jisté body jsou rozebrány i z pohledu zahraničních odborníků, jakožto inspiračních idejí tuzemské úpravy.

Práce je založena na popisu zkoumaného jevu a jeho analýze. Vybrané prvky jsou podrobeny i komparaci s úpravou zahraniční. Vzhledem k tomu, že s nutností hradit škodu při poškození věci se setkáváme téměř denně, měla by být předvídatelnost soudních rozhodnutí dána jasně, a to v nejširší možné míře. Názorovou nejednotnost je třeba eliminovat na minimum. Proto je důležité podat ucelenější výstup, který se bude zmiňovanou problematikou zabírat.

První část práce se věnuje především samotnému termínu poškození věci, resp. škodě na věci. Nejprve je termín definován, vymezen a představeny jsou jednotlivé druhy škod. Pojednáno je rovněž o tom, co právní nauka jako škodu ještě akceptuje a co již nikoliv. Ve středu zájmu práce pak stojí především skutečná škoda na věci.

Druhá kapitola pojednává o ocenění věci a o metodách využívaných při oceňování. Rozsáhlejší prostor je věnován určení obvyklé ceny. Podrobněji je rovněž rozpracována diferenční teorie, se kterou se při stanovení náhrady hojně pracuje. Důležité je podotknout, že diferenční teorie s sebou přináší i výjimky z vhodnosti svého užití, protože ne v každé situaci je způsobilou dovést nás k objektivnímu zjištění. Na tyto výjimky upozorňoval ve svých pracích například rakouský právní teoretik Larenz, proto jsou i jeho myšlenky v konceptu této práce využity a zdůrazněny.

Ústavní soud se ve svých rozhodnutích hlásí k principu úplného odškodnění. Judikoval, že je neakceptovatelné pouhé formalistické počínání si, nýbrž že je třeba akceptovat skutečnou socioekonomickou realitu poškozených. Opomenuté tak například nesmějí zůstat tržní vlivy, které se do škody a následné náhrady promítají. Nestačí tak nahradit pouze okem patrné fyzické poškození, ale je nezbytné reflektovat i další související aspekty. Otázkou zůstává, v jaké míře je tento princip naplňován. Autorka práce si proto klade za cíl též na tyto problematické aspekty upozornit, popsat je a vysvětlit, v čem nedostatky spatřuje.

Co se proto třetí kapitoly týče, ta pracuje hlouběji s již naznačenými situacemi a otázkami. Nutno podotknout, že české soudnictví ne vždy zaujímá zcela jednotný postoj. Tyto slabiny rovněž práce zdůrazňuje a upozorňuje na ně. Pro možnost srovnání a inspirace jsou zahrnuty i některé zahraniční ideje. Tato část též představuje aktuální soudní rozhodnutí a zachycuje i vývoj soudní judikatury v období několika posledních let. Jednotlivé otázky kapitoly jsou pochopitelně psány v souvislosti s dílčím tématem, ovšem v jejich uspořádání není systém, nenavazují na sebe.

Čtvrtá kapitola je věnována poškození vozidla. Kapitola bylo nezbytně nutno uchopit v kontextu zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, neboť jde v souvislosti s touto otázkou s občanským zákoníkem ruku v ruce. Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla je povinně uzavíraným pojištěním. K náhradě jsou ve většině případů prvotně povinni pojistitelé nebo Česká kancelář pojistitelů. Čtvrtá kapitola poukazuje na fakt, že české prostředí není vždy způsobilé přinést dostatečnou a spravedlivou výši náhrady.

Problém je nejpálčivěji znatelný v souvislosti se smlouvami o finančním leasingu. Leasingovým nájemcům není zajištěna dostatečná míra ochrany a poskytnuta adekvátní výše náhrady škody. Samotný účel leasingových smluv není zvažován při úvahách o náhradě prakticky vůbec. Leasingovému nájemci tak nepřísluší náhrada téměř žádná. Autorka práce úmyslně opomíjí roli dalších dodatečných pojištění, které může poškozený leasingový nájemce uzavřít, aby minimalizoval negativní důsledky, pokud dojde k totálnímu poškození předmětu leasingové smlouvy a tím pádem i k jejímu ukončení.

Pro účely práce jsou okrajově zmíněny i otázky daňové. Problematika je demonstrována i v souvislosti s rozhodnutími německými. Práce se i v této pasáži snaží podrobněji analyzovat související judikaturu a názorně představit myšlenkové směry, kterými se české soudy ubírají.

Práce se zaměřuje na skutečnou škodu. Vyjádření k následným škodám či ušlému zisku prakticky nepřináší a pokud ano, jen okrajově. Stejně tak úmyslně opomíjí i druhý odstavec § 2969 OZ. Jednak náhrada ceny zvláštní oblíbenosti zasluhuje rozsáhlejšího prostoru, jednak byl sankční charakter náhrady škody již v mnoha pracích zmiňován a podrobně rozebrán.

2. Škoda na věci a její náhrada

2.1. Úvodní informace

2.1.1. Obecné informace

Škodou při poškození, zničení, nebo ztrátě věci se zabývá ustanovení § 2969 OZ. Předchozí právní úprava normovala obdobné pravidlo v § 443 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku.¹ § 2969 OZ plně respektuje široké chápání „věci“. Své uplatnění najde při poškození věci hmotné i nehmotné, movité i nemovité. Z tohoto důvodu bude použitelný též např. při poškození bytové jednotky.² Filip Melzer uvádí, že § 2969 OZ bude možné aplikovat i v případě, kdy je způsobena újma na relativních právech.³

Co do svého inspiračního zdroje odkazuje důvodová zpráva k dikci § 1331 OZO a § 1172 vládního návrhu československého občanského zákoníku z roku 1937.⁴ Dle základní teze se majetková škoda hradí vždy. Nemajetková újma se hradí jen tehdy, pokud si to strany ujednají, či pokud tuto možnost připouští zákon. § 2969 OZ je jedním ze zákonných ustanovení OZ, který s náhradou nemajetkové újmy výslovně počítá, a to ve svém druhém odstavci zabývajícím se náhradou ceny zvláštní obliby (*pretium affectionis*).

Důvodová zpráva přirovnává úpravu druhého odstavce k institutu *punitive damages* (charakteru spíše *exemplary damages*), který je typický pro angloamerickou právní kulturu a přiznává této úpravě i určitou sankční funkci.

Pokud je poraněno, zabito či jinak zasaženo do živého zvířete, náleží vlastníkovu právo domáhat se náhrady škody v souladu s § 2970 OZ. Tato speciální úprava je dána zvláštní povahou zvířete, jakožto smysly nadaným tvorem, ve vztahu k § 489 OZ a § 494 OZ a hlásí se k rakouskému vzoru.⁵ Smyslem tohoto paragrafu je náhrada účelně vynaložených nákladů, které musel vlastník zvířete vydat na jeho léčbu. Toto ustanovení zároveň zohledňuje i citový vztah vlastníka ke svému zvířeti. Náklady jsou poměřovány z perspektivy tzv. rozumného chovatele, ale mohou i několikanásobně překročit hodnotu zvířete.⁶ Mimo to je možné aplikovat § 2969 odst. 2 OZ ve spojitosti s § 2970 OZ, pokud jsou naplněny předpoklady pro jejich užití.

¹ § 443 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona 428/2011 Sb., účinném ke dni 31. prosince 2013.

„Při určení výše škody na věci se vychází z ceny v době poškození.“

² Pašek in: PETROV: *Občanský zákoník: komentář...*, s. 3133.

³ Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 1077.

⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁶ Pašek in: PETROV: *Občanský zákoník: komentář...*, s. 3163.

§ 2969 OZ plní funkci asistenčního (pomocného) ustanovení, tzn. je použitelné až v okamžiku, kdy došlo k naplnění všech předpokladů a o povinnosti k náhradě škody již není sporu.⁷ Beckův komentář zdůrazňuje fakt, že toto ustanovení v sobě zahrnuje nejen poškození věci, ale i její zničení, ztrátu, odcizení nebo její merkantilní znehodnocení.⁸

2.1.2. K ustanovení § 2969 odst. 1 OZ

Znění prvního odstavce je dle Melzera použitelné především pro náhradu tzv. přímé neboli objektové škody. Pokud by však představovala následná škoda svébytný zásah do právem chráněného statku⁹, bude tato škoda posouzena stejně jako objektová.

Pravidla pro samotné ocenění škody jsou stanovena v § 2951 OZ a § 2952 OZ. Je nutno je použít spolu s předmětným § 2969 OZ. Dle nich preferuje občanský zákoník co do náhrady škody vždy naturální restituci (*restitutio in integrum*). S peněžitou náhradou (*in re luto*) počítá až druhotně.

2.1.3. K ustanovení § 2969 odst. 2 OZ

2969 odst. 2 OZ je speciálním ustanovením ve vztahu k § 2971 OZ, které je pro svou širokou působnost označováno jako malá generální klauzule.¹⁰

Tato práce o § 2969 odst. 2 OZ ani o § 2971 OZ hlouběji nepojednává. Náhrada nemajetkové újmy je svébytným tématem, které by si zasloužilo rozsáhlejší prostor. V očích odborné veřejnosti však toto téma pozornost bezpochyby vzbuzuje.¹¹

2.2. Náhrada škody – naturální restituce, peněžní náhrada

Naturální restitucí rozumíme navrácení věci do původního stavu, tedy do stavu, ve kterém bude věc v takové kondici, jako kdyby ke škodné události vůbec nedošlo. Naturální restituci je možné provést několika způsoby. Věc může být opravena, může být pořízena srovnatelná věc jako náhrada, či mohou být poškozenému poskytnuty finanční prostředky ve výši kompenzující náklady vynaložené k opravě věci či k pořízení jiné věci. Peněžitá náhrada oproti tomu spočívá ve výpočtu ceny obvyklé.

Lze tedy shrnout, že i naturální restituce a peněžitá náhrada jsou závislé na peněžitém ohodnocení. V dalších částech proto autorka práce podrobněji pojedná o naturální restituci,

⁷ Bezouška in: HULMÁK: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*..., s. 1746-1750.

⁸ Tamtéž

⁹ Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081*..., s. 904.

¹⁰ Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081*..., s. 1095.

¹¹ Např.: ŽIVĚLOVÁ, Alexandra. Umožňuje nový občanský zákoník přiznat v řízení o náhradě nemajetkové újmy punitive damages?. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 4, s. 24.

neboť je soudobým občanským zákoníkem upřednostněna. Poté se bude věnovat vymezení škody jako takové a určování ceny a oceňování věci.

2.2.1. Naturální restituce

Ideální je tento způsob náhrady v případě kompenzace za zničení zastupitelné věci.¹² „Poškození věci nelze odčinit stejně jako to, co bylo rozbito nelze učiniti celým. Bylo-li by § 1323 vykládati přísně, bylo by navrácení do předešlého stavu možným jen v nejřidších případech. Dostačí, že byl předešlý stav obnoven hospodářsky a zjednán podstatně stejný stav.“¹³ Pokud by oprava věci nepokryla celou škodu, je možné rozdíl např. v prodejní ceně před poškozením a po poškození uhradit peněžitě.¹⁴

Poškozenému je dokonce dána možnost v § 2951 odst. 1 věta druhá OZ zvolit si namísto naturální kompenzace náhradu peněžitou. Jedinou podmínkou je, aby taková žádost jednoznačně vyjadřovala vůli poškozeného na peněžitě plnění, například v žalobě. Pro „žádost“ není předepsána žádná forma ani náležitosti, musí jít tedy o srozumitelné vyjádření požadavku na peněžitě plnění.¹⁵ Též není naturální restituce přípustná tehdy, kdy by sloužila pouze jako prostředek šikany škůdce v kontextu § 8 OZ.¹⁶

Oproti tomu: „Die Wahl zwischen Reparatur und Lieferung einer gleichwertigen Sache liegt grundsätzlich beim Schädiger. Erforderlich ist jedoch, daß der Schaden auf beiden Wegen tatsächlich voll ausgeglichen wird; daran fehlt es vor allem dann, wenn bei der Reparatur ein technischer oder merkantiler Minderwert zurückbleibt; hier kann der Geschädigte auf Lieferung einer Ersatzsache bestehen.“¹⁷

Některé škodné události použití naturální restituce, jako vhodného prostředku k náhradě škody, vylučují, neboť naturální restituce není prakticky využitelná pro určité objektivně dané překážky.¹⁸ Příkladně rakouský nejvyšší soud dovodil nemožnost náhrady in natura tehdy, kdy je tráva na pozemku A spasena dobyt看em B.¹⁹ Autorka této práce soudí, že obdobně by bylo

¹² ROUČEK, SEDLÁČEK: *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi...*, s. 904.

¹³ Tamtéž

¹⁴ Pašek in: PETROV: *Občanský zákoník: komentář...*, s. 3101.

¹⁵ JANDOVÁ: *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář...*, s. 87.

¹⁶ Pašek in: PETROV: *Občanský zákoník: komentář...*, s. 3101.

¹⁷ Grunsky in: *Münchener Kommentar zum Bürgerliches Gesetzbuch Bd. 2: Schuldrecht Allgemeiner Teil (§§ 241-432)...*, s. 435.

¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. června 2016, sp. zn. 25 Cdo 793/2015

¹⁹ ROUČEK, SEDLÁČEK: *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi...*, s. 904.

rozhodnuto i v našem právním prostředí, a to vzhledem k ustanovením občanského zákoníku zapovídajícím nemožné plnění.

2.3. Škoda

Škodou se rozumí stav vyznačující se poruchou. § 2969 odst. 1 OZ se vztahuje ke skutečné škodě. Tu je třeba odlišit od ušlého zisku. Ušlý zisk se od skutečné škody odvíjí. Interese se skládá ze skutečné škody (*damnum emergens*) a ušlého zisku (*lucrum cessans*). Skutečná škoda vyjadřuje to, co z majetku poškozeného ubylo oproti předešlému stavu. Ušlý zisk spočívá ve ztrátě předpokládaného budoucího zisku, který by poškozený nabyl, kdyby bylo bývalo ke škodě nedošlo.

Skutečnou škodou se rozumí nejenom škoda objektová, která postihla věc, k níž se sama náhrada vztahuje, ale i výdaje, které je třeba bezprostředně v souvislosti s poškozeným předmětem účelně vynaložit. Tato práce pojednává samozřejmě o škodě objektové, ale též o jejím promítnutí se do majetkových poměrů poškozeného a o způsobu kompenzace rozdílů před škodnou událostí a po škodné události.

2.3.1. Druhy škod

Melzer ve svém komentáři specifikuje následující druhy škod vlastní českému deliktárnímu právu.²⁰

Prvotně **objektová škoda**, též přímá, způsobená na právech absolutních. V důsledku zásahu do absolutního práva se mohou odvíjet i další **následné škody**. Pokud škoda vznikne zásahem do jiného než absolutního práva, např. práva relativního, či zapříčinění ztráty zisku, hovoříme o tzv. **čisté ekonomické újmě**.

Obecná majetková škoda: „*Jde o majetkovou újmu, která nastala na jmění jako takovém, aniž by došlo k porušení nějakého právního statku*“.²¹ Larenz²² v rámci obecné majetkové škody (*Allgemeiner Vermögensschaden*) dále rozlišuje skutečnou škodu (*Entwertungsschaden*) a ušlý zisk (*entgangener Gewinn*).

Vlastní škoda je konkrétní škoda, která poškozeného postihne. **Nepřímá škoda** (třetí škoda, reflexní škoda) vzniká jako důsledek škodného jednání, ovšem v majetku třetí osoby. Nemajetková újma, která jmění poškozeného skutečně postihne, je označována jako **újma**

²⁰ Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 22-42.

²¹ Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 36.

²² LARENZ: *Lehrbuch des Schuldrechts...*, s. 402.

reálná. Není možné ji vyměřit penězi. Odčinit ji lze uvedením do předešlého stavu. **Počtení újma** naproti tomu představuje v penězi vyjádřené zmenšení majetku, které nastalo v souvislosti s narušením majetku²³ Druhý případ naopak představuje majetkovou škodu, kterou peněžitě ocenit lze.

Věcnou újmu je třeba chápat v souvislosti s obsahem § 489 OZ. **Osobní újma** se týká osobní sféry a tělesné integrity člověka. **Újma užitková** zasahuje do práva užívat a požívat věc (*usus fructus*). Újma může spočívat i v **zestárnutí** nebo **merkantilním znehodnocení** věci. Škodou je samozřejmě i **technické znehodnocení**. Dle změn v užitné hodnotě věci pak Melzer rozeznává i **časovou škodu**.

Interese má představovat změnu na majetku, ke které v důsledku škodné události došlo.²⁴ Interese může být pozitivní či negativní.

2.4. Cena věci

Cena věci je nezbytnou kategorií pro toto téma. V souladu s aktuální právní úpravou by měl soud primárně zkoumat, kolik bude muset poškozený vynaložit, aby uvedl věc do původního stavu. Sekundárně zkoumá obvyklou cenu věci v okamžiku jejího poškození. Tato práce bude postupovat od jednoduššího ke složitějšímu. Nejprve upřesní termín *obvyklá cena věci*, který je důležitý pro peněžitou náhradu, následně se vyjádří k ocenění interese stěžejní pro naturální restituci.

2.4.1. Obvyklá cena věci

Přesný význam pojmu „obvyklá cena“ OZ neurčuje. O obvyklé ceně věci hovoří § 492 OZ, zákon o cenách v § 2 odst. 6 – odst. 8 a rovněž zákon o oceňování majetku v § 2 odst. 1.²⁵ Nicméně Tégl upozorňuje na omezenou možnost použití veřejnoprávních předpisů v soukromoprávních vztazích.²⁶

„Obvyklou cenu lze vymezit např. jako střední odhad ceny, k níž by hypoteticky dospěly dvě srovnatelné silné a navzájem nezávislé smluvní strany.“²⁷ Její určení je čistě objektivní. Nezohledňuje se zvláštní vztah vlastníka k věci.²⁸ Cena obvyklá je skutečně tržně

²³ Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 37.

²⁴ Tamtéž, s. 39.

²⁵ Aktuální znění: zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, ve znění pozdějších předpisů, aktuální znění: zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů

²⁶ Tégl in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III. § 419–654...*, s. 222.

²⁷ SPÁČIL: *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku...*, s. 24.

²⁸ Tamtéž

dosahovaná.²⁹ Dle zákona o oceňování majetku se obvyklá cena určuje porovnáním, k čemuž udává vhodné parametry (způsoby).³⁰ Konkrétní způsob ocenění je buď přímo stanoven zákonem, nebo v případě, kdy je možné využít několik způsobů, by měl být volen rozumně s přihlédnutím k individuálním zvláštnostem každého případu (viz níže).³¹

V souladu s § 2969 odst. 1 OZ se vychází z hodnoty věci v době jejího poškození. Proto je stěžejní časové kritérium, kterým se myslí doba vzniku škody.³² Cena obvyklá je proměnná nejen v čase, nýbrž i co do místa. Trestní zákoník kupříkladu chápe obvyklou cenu jako cenu, za kterou se předmětná věc v daném místě a čase prodává (směnná, tržní cena).³³ Ve smyslu náhrady škody dle OZ je dále nutné zvážit i socioekonomické aspekty např. určité skupiny osob³⁴, daňové aspekty³⁵, nebo další specifické náklady, které mohou tržní cenu ovlivnit.³⁶ Pokud cenu věci ovlivňuje zákonem stanovená daň z přidané hodnoty, výše škody odpovídá ceně, za kterou věc pořizuje konečný spotřebitel, tzn. včetně DPH. Pokud se jedná o škodu vzniklou na majetku podnikatele, který poškozený majetek využíval při výkonu své činnosti a vznikl mu nárok na odpočet, DPH se zohledňovat nebude.³⁷

Dle Šámala: „*Součástí ceny mohou být náklady pořízení, zpracování a oběhu zboží, zisk, příslušná daň a clo (srov. § 2 odst. 1 zák. č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů), proto může být součástí ceny např. tzv. horská přírůžka.*“³⁸ Melzer marži řadí spíše k ušlému zisku.³⁹ Šámal ovšem vylučuje při zohlednění v místě obvyklé ceny naprosto specifické rysy, jako např. pokud si koupím víno v luxusní restauraci, ač v daném místě se v běžném obchodě prodává mnohem levněji, musím přihlídnout k ceně místně obvyklé. Stejně tak ovšem nelze brát v potaz ceny velkoobchodu.⁴⁰ Pokud dojde k poškození cizí měny, vychází se z ceny věci, za kterou se měna v době spáchání činu prodávala, nikoliv z ceny nákupní.⁴¹

²⁹ BURS, Jan. Problémy s vymezením „obvyklé ceny“. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 7-8, s. 54.

³⁰ Aktuální znění: § 2 odst. 1 zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů

³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 16. června 2015, sp. zn. II. ÚS 3588/2014

³² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2001, sp. zn. 25 Cdo 2885/1999

³³ Aktuální znění: zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

³⁴ Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 1080.

³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2003, sp. zn. 4 Tz 152/2003

³⁶ ŠÁMAL: *Trestní zákoník...*, s. 1408.

³⁷ Pašek in: PETROV: *Občanský zákoník: komentář...*, s. 3135.

³⁸ ŠÁMAL: *Trestní zákoník...*, s. 1408.

³⁹ Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 1081.

⁴⁰ ŠÁMAL: *Trestní zákoník...*, s. 1408.

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. března 1992, sp. zn. 5 To 39/1991

„*Pro stanovení výše škody způsobené trestným činem v případech, kdy předmětem útoku byla cizí měna (například pachatel se trestným činem loupeže podle § 173 zmocnil cizí věci – cizozemských peněz), je třeba vycházet z kurzu (ceny), za kterou se příslušná cizí měna oprávněným subjektem (směnnárnou) v době spáchání trestného činu prodávala, nikoli z kurzu (ceny), za kterou oprávněný subjekt nakupoval (srov. R 18/1993).*“

Má-li být škoda nahrazena uvedením do předešlého stavu, je rozhodující cena nákupní⁴², v opačném případě se vychází z ceny prodejní.⁴³

Výrobní náklady budou určující tehdy, pokud bude nutné ocenit věc, která není na trhu k dostání, např. traktůrek zhotovený kutilem svépomocí.

Určování obvyklé ceny není omezeno ani hranicemi České republiky, jak plyne z rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové: „*Ustanovení § 2 zák. č. 151/1997 Sb. však nevylučuje, aby obvyklá cena vozidla před poškozením byla zjištěna srovnáním cen stejného typu vozidla prodaného v zahraničí, zvláště pak v případech, kdy je předmětem zjištění obvyklé ceny osobní vozidlo, které se v tuzemsku vůbec neprodává, nebo se sice prodává, ale jen výjimečně.*“⁴⁴

Rovněž není možné dle současné judikatury určit obvyklou cenu podle částky, kterou byla oceněna při dražbě věci.⁴⁵

2.4.2. Časové kritérium při určování obvyklé ceny věci

Nejvyšší soud se zabýval otázkou, zda je vždy bezpodmínečně nutné vycházet z hodnoty ceny v době poškození věci. Potvrdil, že je to obecné pravidlo, které by mělo platit zásadně vždy. Nicméně dovodil výjimku, a to rozpor s dobrými mravy: „*Dovolatelům je třeba přisvědčit v tom, že formulace ustanovení § 443 obč. zák. umožňuje, aby byla výše škody posouzena a určena i podle jiného časového okamžiku, a to zejména tehdy, kdy by určení ceny v době poškození bylo v rozporu s dobrými mravy. Jde o výjimku ze zákonné zásady, která byla právě v tomto případě soudem prvního stupně uplatněna.*“⁴⁶

Nedojde-li tak k výjimečné situaci, bude předmětem zkoumání časová cena věci určující její hodnotu bezprostředně před jejím poškozením: „*Der Zeitwert repräsentiert lediglich jenen Betrag, den der Geschädigte (unmittelbar vor dem Unfall) hätte erzielen können.*“⁴⁷

Stejně tak platí, že: „*To, že věc, která se má nahraditi, zatím stoupla v ceně, nečiní náhradu in natura nemožnou a jest ji pokládati za náhodu, která postihuje podle § 1311 ob. z. obč. škůdce (ZBl. sv. 41, str. 414, čís. 162).*“⁴⁸

⁴² Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 1080.

⁴³ Tamtéž

⁴⁴ Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. února 2018, sp. zn. 24 Co 320/2017

⁴⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 16. června 2015, sp. zn. II. ÚS 3588/2014

⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. dubna 2003, sp. zn. 25 Cdo 1706/2002

⁴⁷ Harrer in: SCHWIMANN: *Praxiskommentar zum ABGB: samt Nebengesetzen. Band 7. § 1293–1502 ABGB...*, s. 264.

⁴⁸ ROUČEK, SEDLÁČEK: *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi...*, s. 904.

2.4.3. Zvláštní cena věci, subjektivní a objektivní hodnota věci

Zvláštní cena věci (*pretium singulare*) v sobě reflektuje pokles hodnoty celku, pokud je zničena jedna z dílčích věcí uskupení, které má určitou hodnotu, právě pokud tvoří jednotu, např. věc hromadná.⁴⁹ „*Es ist häufiger höher als der gemeine Wert, z.B. weil sich an den Verlust einer Sache, die zusammen mit anderen einem bestimmen Zweck dient, eine Entwertung auch der anderen oder der Verlust einer konkreten Gewinnaussicht knüpft.*“⁵⁰ Larenz tuto ztrátu ztotožňuje se škodou následnou („*Folgeschäden*“).⁵¹

Larenz⁵² mimo to rozlišuje mezi subjektivní hodnotou věci („*Interesse*“⁵³), kterou jí přisuzuje její vlastník a objektivní hodnotou věci, kterou má věc pro ostatní. „*Der Wert eines einzelnen Vermögensgutes, einer Sache oder eines Rechts, läßt sich einmal im Hinblick gerade auf den Vermögensinhaber, als der Wert dieses Gutes für diese Person, zum anderen allgemein, als „objektiver“ oder gemeiner Wert bestimmen.*“⁵⁴ Larenz se zabýval otázkou, jak postupovat v případě, kdy věc postrádá pro svého vlastníka subjektivní hodnotu. Jako příklad uvádí situaci, kdy vlastník zapomněl, že věc vlastní (například ji měl uloženu na půdě a objevil ji až při stěhování) nebo ji chtěl sám zničit.

Larenz dospívá k závěru, že objektivní hodnota má být kompenzována vždy, neboť škodná událost způsobí v každém případě majetkovou změnu. Oproti tomu subjektivní hodnota věci má být zohledněna pouze v rozsahu, ve kterém přesahuje hodnotu objektivní. „*Im Falle der Beschädigung ergibt sich aus § 249 Satz 2, daß der Ersatzberechtigte, solange diese nur möglich ist, den zur Herstellung erforderlichen Geldbetrag verlangen kann, wenn er die Herstellung hernach unterläßt und den Betrag anders verwendet. Aber auch im Falle der Zerstörung oder Entziehung ist kein Grund dafür einzusehen, warum der Ersatzberechtigte nicht wenigstens den „gemeinen Wert, also den Verkaufswert, sollte verlangen können. Um diesen Wert ist sein Vermögen jedenfalls gemindert; daß er tatsächlich nicht die Absicht hatte, zu verkaufen, geht den Schädiger nichts an. Der subjektive Wert oder das Interesse des Geschädigten kann daher nur insoweit maßgebend sein, als es den objektiven Wert des zerstören oder entzogenen Gutes oder die objektive Wertminderung übersteigt. Es ist somit der*

⁴⁹ Tégli in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III. § 419–654...*, s. 223.

⁵⁰ LARENZ: *Lehrbuch des Schuldrechts...*, s. 395.

⁵¹ Tamtéž

⁵² Tamtéž, s. 396.

⁵³ Tamtéž, s. 395.

⁵⁴ Tamtéž, s. 395.

Meinung zuzustimmen, die immer mehr an Boden Gewinnt, daß der Gemeine Wert den stets zu ersetzenden Mindestschaden darstellt.“⁵⁵

2.4.4. Moderační právo soudu (aplikace ustanovení § 2955 a § 2953 OZ)

V případě oceňování věci, resp. škody, se může projevit i moderační právo soudu. § 2955 OZ umožňuje soudu podle svého spravedlivého uvážení moderovat ocenění věci tehdy, kdy je oceňována věc, která není na trhu běžně dostupná.⁵⁶ § 2953 naopak umožňuje soudu s oceněním škody manipulovat, snížit jej, nikoliv navýšit⁵⁷, pokud je vhodné zvážit osobní a majetkové poměry stran sporu.

2.4.5. Cena zvláštní obliby

Cena zvláštní obliby vyjadřuje zvláštní vztah vlastníka k věci. Zohledňuje jeho subjektivní, citové a emoční vazby k dané věci.

2.5. Náhrada škody a její peněžité ocenění

Pro náhradu škody jak prostřednictvím naturální restituce, tak i peněžitým zadostiučiněním je důležité vyjádřit (ocenit) ji v penězích. V případě, kdy je nemožné zjistit konkrétní výši škody, by se mělo vycházet dle Larenze z nejpravděpodobnějšího možného ocenění věci: *„Das gilt auch dann, wenn der Ausgleich nicht in Natur, sondern durch eine Geldleistung erfolgt, mit der Einschränkung, daß dann nicht die tatsächliche Lage, sondern nur die entsprechende Vermögenslage herbeizuführen ist.*“⁵⁸

Náhrada by pak měla odpovídat rozdílu mezi celkovou finanční situací před škodnou událostí a po škodné události, tzn. mělo by dojít k náhradě interese: *„Von hier aus gesehen, liegt es nahe, als „Vermögensschaden“ denjenigen Geldbetrag anzusehen, der sich aus dem Vergleich zwischen der hypothetischen Vermögenslage des Geschädigten, wie sie ohne das die Ersatzpflicht begründende Ereignis jetzt sein würde, mit seiner nunmehrigen tatsächlichen Vermögenslage, als die Differenz dieser beiden Vermögenswerte, ergibt.*“⁵⁹

Z tohoto přístupu se odvíjí tzv. hledisko subjektivně konkrétní a objektivně abstraktní.

⁵⁵ LARENZ: *Lehrbuch des Schuldrechts...*, s. 396.

⁵⁶ Pašek in: PETROV: *Občanský zákoník: komentář...*, s. 3133.

⁵⁷ Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 960.

⁵⁸ LARENZ: *Lehrbuch des Schuldrechts...*, s. 393.

⁵⁹ Tamtéž

2.5.1. Majetkový stav – výchozí bod pro určení škody

Nejvyšší soud ve svém rozsudku z 8. února 2001, sp. zn. 25 Cdo 38/2000 definoval majetkový stav, který je východiskem pro zjištění a přesné vyčíslení škody, jako souhrn hmotných předmětů o určité hodnotě, která je vyjádřena v penězích, a stejně tak i souhrn jiných hodnot a práv penězi ocenitelnými. Do majetkového stavu se promítá negativně i hodnota pasiv. Pokud se jeho vyčíslení v penězích oproti stavu původně zjištěnému sníží, dochází k poklesu majetkového stavu. Nejvyšší soud tímto dovozuje, že porovnání majetkového stavu je tak možné pouze jeho vyjádřením objektivně daným ekvivalentem, tzn. v penězích, a následnou komparací.

Proto, abychom tak skutečně zjistili škodu, která byla způsobena, musíme vycházet z celkového majetkového stavu vyjádřeného v penězích, který je snížen o taktéž vyjádřenou peněžitou sumu v důsledku škodné události.

2.5.2. Diferenční teorie

Při výpočtu škody a zjišťování výše interese je stěžejní subjektivně konkrétní přístup, což znamená, že se zjišťuje, v jaké míře a jakým způsobem se konkrétní škoda promítla do majetku poškozeného jako celku.⁶⁰ Oproti tomu objektivně abstraktní přístup „*zohledňuje jen obecnou cenu poškozeného statku.*“⁶¹ Nicméně konkrétní promítnutí se do majetku poškozeného už v potaz nebere.⁶² České právo využívá pro zjištění interese tzv. diferenční metodu.⁶³

Diferenční teorie chápe poškození: „*Eng verwandt mit dem natürlichen Schadensverständnis ist die sog Differenztheorie. Nach dieser Hypothese ist der Schaden die Differenz zwischen dem gegenwärtigen Vermögen des Geschädigten und dem Bestand, den sein Vermögen ohne das schädigenden Ereignis haben würde; der Schaden besteht in der Differenz zwischen diesen beiden Güterlagen.*“⁶⁴

⁶⁰ Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 931.

⁶¹ Tamtéž, s. 900.

⁶² Tamtéž

⁶³ Tamtéž, s. 931.

⁶⁴ Harrer in: SCHWIMANN: *Praxiskommentar zum ABGB: samt Nebengesetzen. Band 7. § 1293–1502 ABGB...*, s. 35.

S touto teorií úzce souvisí teorie o náhradě interese. Interese označuje nahraditelnou škodu a dle rakouské nauky⁶⁵ představuje tzv. „*gesamten Nachteil*“, jinými slovy skutečnou škodu i ušlý zisk.

Diferenční teorie posuzuje škodu na majetku („*Vermögensschaden*“) jako finanční ztrátu (penězi ocenitelnou) vyplývající ze srovnání hypotetické finanční situace poškozeného jako rozdíl jeho majetkového stavu před škodnou událostí a poté.

*„Die Differenztheorie erreicht dieses dadurch, dass sie den Schaden stets in der Differenz zweier Vermögensbilanzen erblickt. In die Bilanzen aufgenommen werden auf der Aktivseite geldwerte Rechte und Erwerbchancen, auf der Passivseite in Geld veranschlagte Lasten und Verbindlichkeiten.“*⁶⁶

Diferenční teorie není ovšem schopna pojmout veškeré aspekty, které je třeba v případě určení náhrady škody vzít v potaz. Larenz upozorňuje na tzv. „*Die Berücksichtigung hypothetischer Schadensursachen*“.⁶⁷ Upozorňuje, že v případě hypotetické kauzality nemůžeme přímo odvodit vztah mezi škodnou událostí a nižší hodnotou majetku vzniknuvší v důsledku této škodné události („*hypothetische Kausalität*“⁶⁸). „*Wenn nach dem Ereignis, das die Verantwortlichkeit des Ersatzpflichtigen begründet und den Schaden herbeigeführt hat, ein zweites Ereignis eintritt oder wirksam wird, das den gleichen oder einen ähnlichen Schaden verursacht hätte, wäre er nicht durch das erste Ereignis schon herbeigeführt worden, dann ist zwar das zweite Ereignis für den Schaden nicht wirklich kausal worden. Es wäre aber ohne das die Ersatzpflicht begründende Ereignis kausal geworden („hypothetische Kausalität“).*“⁶⁹ Osoba by se v konečném důsledku nacházela v prvním i druhém případě ve srovnatelné situaci. Dle diferenční teorie by ovšem neexistovala žádná ztráta způsobilá náhrady. V případě rozebírané situace nevidí Larenz problém ve vymezení objektové škody. Problém spatřuje až ve škodách následných, od objektových se odvíjejících. Problematické je především vymezení rozsah odpovědnosti, kterou by měli škůdci nést.

„Hinsichtlich des Objektschaden tritt mit dem Schadensereignis der Ersatzanspruch im Vermögen des Geschädigten an die Stelle des zerstörten Objekts, seines objektiven Wertes. Der Schädiger hat den gemeinen Wert der zerstörten Sache zu ersetzen, ohne Rücksicht darauf, was

⁶⁵ Harrer in: SCHWIMANN: *Praxiskommentar zum ABGB: samt Nebengesetzen. Band 7. § 1293–1502 ABGB...*, s. 35.

⁶⁶ Harrer in: SCHWIMANN: *Praxiskommentar zum ABGB: samt Nebengesetzen. Band 7. § 1293–1502 ABGB...*, s. 35.

⁶⁷ LARENZ: *Lehrbuch des Schuldrechts...*, s. 426.

⁶⁸ Tamtéž, s. 425.

⁶⁹ Tamtéž, s. 425-426.

*andernfalls mit ihr geschehen wäre.*⁷⁰ Poškodí-li škůdce zpětné zrcátko automobilu, který je následně zcela zničen při explozi, musí škůdce i tak v penězích kompenzovat hodnotu zrcátka, ač by byl automobil zničen vzápětí.

Kompenzace ztráty možnosti věc užívat a kompenzace ušlého zisku jsou již kategoriemi složitějšími. Pokud by kupříkladu byl poškozen automobil, který by o týden později shořel v důsledku požáru v garáži, kompenzoval by škůdce ušlý zisk pouze za týdenní období, kdy jej poškozený nemohl kvůli jednání škůdce užívat.

Stejně tak je důležité zohlednit i skutečný stav, ve kterém se nacházela poškozená věc. Například, pokud byla poškozena určitá potravina, která byla následně úplně zničena, domnívá se Larenz⁷¹, že je třeba zohlednit i to, že potravina se blížila ke konci svého data spotřeby a poškozenému by již přinesla jen omezený prospěch (jen například v období jednoho týdne). „*Hierbei handelt es sich nicht um die Berücksichtigung einer hypothetischen Schadensursache, sondern nur um die Berücksichtigung des tatsächlichen Zustandes und des durch ihn bedingten Vermögenswertes des betroffenen Objekts.*“⁷²

Rovněž v případě, že bude zjištěna odpovědnost třetí osoby, nebude hypotetická příčina škody zvažována. „*Denn ist in einem solchen Fall hätte der Geschädigte ohne das erste Ereignis den Ersatzanspruch gegen den Dritten gehabt.*“ Můžeme dospět i k situaci, kdy kauzalita bude absentovat úplně. Larenz proto říká, že v určitých případech budeme pouze zjišťovat, komu můžeme odpovědnost za škodu přičíst a na základě čeho.⁷³

2.5.3. Užitná hodnota věci

Jak naturální restituce, tak i peněžní náhrady, by měly cílit k zachování integrity statků poškozeného.⁷⁴

Výši peněžité náhrady se zabýval Larenz: „*Zu unterschieden sind der Gebrauchswert und der Tauschwert, dieser wiederum kann nach dem Anschaffungspreis einer derartigen Sache oder nach dem mutmaßlich zu erzielenden Verkaufspreis bemessen werden.*“ Poškozený by se měl opět ocitnout v pozici, jako kdyby ke škodě nedošlo.

Pokud je poškozen předmět denní potřeby běžně na trhu dostupný, je náhrada snazší. Poškozenému musí být kompenzována škoda takovou částkou, která by mu umožnila opatření

⁷⁰ LARENZ: *Lehrbuch des Schuldrechts...*, s. 427.

⁷¹ Tamtéž, s. 429.

⁷² Tamtéž, s. 427-428.

⁷³ Tamtéž, s. 428.

⁷⁴ Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 907.

si věci obdobné („*derselben Art und Güte*“⁷⁵). Ne vždy je ale možné opotřebení věci a její zbývající užitnou hodnotu zohlednit.⁷⁶ Příkladem, kdy je třeba nahradit částku odpovídající pořizovací ceně nové věci, je poškozené oblečení.⁷⁷

Spotřební zboží ztrácí rychle na kupní ceně, což ovšem nijak neovlivní užitnou hodnotu, kterou nám věc může ještě přinést. Jedná se o dvě rozdílné veličiny. Rozhodujícím hlediskem je proto dle Larenze sledovat to, jak dlouho by ještě věc mohla sloužit svému účelu.⁷⁸

*„Seine „Bereicherung“ in dem Falle, daß er für eine bereits (mehr oder wenig) gebrauchte Sache den Wiederbeschaffungspreis einer neuen Sache erhält, liegt also darin, daß die Gebrauchsdauer der neuen Sache eine entsprechend längere ist und er demgemäß eine erneute Ersatzbeschaffung erst später vorzunehmen braucht.“*⁷⁹

Pokud by tedy došlo k navýšení užitné hodnoty v důsledku kompenzace škody jako věci nové, je potřeba odečíst obohacení, které poškozený získal. Larenz se tedy přiklání k názoru, že v případě, kdy poškozený obdrží od škůdce kompenzaci ve formě pořizovací ceny odpovídající věci, je nezbytné odečíst hodnotu zbytků věci, či tyto zbytky škůdci vydat. K tomu Larenz ovšem uvádí: *„Diese Erwägungen lassen erkennen daß auch dann, wenn man bei Sachen, die dem Gebrauch des Geschädigten dienen, den Gebrauchswert entscheiden läßt und deshalb den Wiederbeschaffungspreis zugrunde legt, grundsätzlich ein Abzug von diesem Betrag in Höhe der geschätzung hat zu unterbleiben, wenn für den Geschädigten eine unbillige Härte darstellen würde (§ 242); so wenn diesem mangels eigener Mittel die Ersatzbeschaffung im Falle eines Abzugs nicht möglich wäre.“*⁸⁰

2.5.4. Maximální cena věci úředně stanovená („Amtliche Höchstpreise“)

Pro určité komodity či v určitých situacích mohou být obligatorně určeny maximální výše cen, za které je možné věci oficiálně prodávat. Schwimann ve svém komentáři upozorňuje na negativní jev, který jde s touto regulací ruku v ruce, a to skutečnost, že na černém trhu je mnohdy možné koupit věc za vyšší cenu než tu regulovanou. Pokud dle něj dojde k poškození věci, která byla sice pořízena na černém trhu, ale její maximální cena je dána zákonem, není možné zohledňovat jiné hranice než ty maximální zákonem dané.⁸¹

⁷⁵ LARENZ: *Lehrbuch des Schuldrechts...*, s. 400.

⁷⁶ Tamtéž

⁷⁷ Tamtéž

⁷⁸ Tamtéž

⁷⁹ Tamtéž, s. 401.

⁸⁰ Tamtéž, s. 401.

⁸¹ Harrer in: SCHWIMANN: *Praxiskommentar zum ABGB: samt Nebengesetzen. Band 7. § 1293–1502 ABGB...*, s. 354.

„Die Festsetzung von Höchstpreisen führt regelmäßig dazu, daß das betreffende Gut nur im Schwarzhandel zu einem entsprechend höheren Preis erworben werden kann (vgl. Mayer-Maly, FS Demelius, 1973, 139, 142). Wenn eine derartige Sache beschädigt oder zerstört wird, so erhebt sich die Frage, worin der „gemeine Wert“ besteht, den der Geschädigte fordern kann. Der OGH hat dazu die Ansicht vertreten, daß der gemeine Wert bei Gütern, für welche amtliche Höchstpreise bestehen, nur innerhalb der Höchstpreisgrenze werden kann (SZ 2/14).“⁸²

⁸² Harrer in: SCHWIMANN: *Praxiskommentar zum ABGB: samt Nebengesetzen. Band 7. § 1293–1502 ABGB...*, s. 354.

3. Problematické otázky v souvislosti s náhradou škody na věci

Dojde-li k poškození věci, vzniká, kromě samotné zjevné škody, i další dimenze poškození promítnuvší se do majetkového stavu poškozeného. Věc, kterou poškozený nemůže užívat, nebude sice opotřebována ze své fyzické podstaty, ale samozřejmě ztratí na ceně v důsledku běhu času, vyjde z módy, na trhu budou jiné věci s dokonalejšími vlastnostmi atd. Stejně tak hodnota opotřebované věci nikdy nebude stejná jako věci totožné, ovšem poškozené a následně opravené. Svou roli hraje i vliv inflace, či aspekty daňové.

Třetí kapitola se zabývá těmito otázkami, neboť je třeba, aby byly do soudního rozhodnutí týkajícího se náhrady škody na věci rovněž zahrnuty.

3.1. Zestárnutí věci – rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. ledna 2016, sp. zn. 30 Cdo 4973/2014

V tomto rozhodnutí se Nejvyšší soud zabýval škodou na věci, která žalobci vznikla poklesem její tržní ceny v důsledku toho, že ji nemohl kvůli nesprávnému úředního postupu používat.

Skutková podstata byla založena na skutečnosti, že žalobce podal žádost o registraci svého vozidla. Městský úřad v zákonné lhůtě nerozhodl, řízení přerušil, neboť zjistil, že pod stejnou registrační značkou je již identifikováno vozidlo jiné. Žalobce se domníval, že mu vznikla škoda, neboť svoje vozidlo nemohl v letech 2010 až 2012 používat, protože mu nebylo vydáno rozhodnutí o schválení technické způsobilosti jednotlivě dovezeného vozidla. Za vzniklou škodu považoval rozdíl mezi obvyklou tržní cenou svého vozidla v roce 2010, za kterou vozidlo pořídil, a cenou v 2012, samozřejmě nižší. Prvostupňové soudy nárok na náhradu žalobci nepřiznaly. Žalobce podal dovolání a o věci rozhodoval Nejvyšší soud.

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí zkoumal, zda mezi vznikem škody a poklesem jeho kupní ceny existuje příčinná souvislost. Soud vycházel z adekvátní příčinné souvislosti a teorie podmínky (*conditio sine qua non*). Zjišťoval, zda je nepřiměřeně dlouhý úřední postup Městského úřadu o schválení technické způsobilosti jednotlivě dovezeného vozidla *conditio sine qua non* pro pokles obvyklé tržní ceny žalobcova vozidla.

Nejvyšší soud dovolání žalobce zamítl. Příčinou souvislost mezi poklesem obvyklé tržní ceny vozidla a rozhodnutím správního orgánu neshledal. Vyslovil se tak, že k poklesu ceny by došlo v každém případě, neboť tržní cena vozidla závisí na poměrech trhu, nikoliv na úředním postupu.

S tímto rozhodnutím se autorka práce neztotožňuje. Žalobce zde byl jednoznačně poškozen. Vlastnosti osobních automobilů se vyvíjí velmi rychle, stejně tak rychle ztrácejí na ceně. Mimo to jsou na ně kladeny velké nároky, co se týče emisních limitů, spotřeby apod. V případě, kdy žalobce nemohl automobil po dobu dvou let používat, mohlo dojít k jeho propadu v rámci různých hodnotících kritérií až o několik stupňů (například se může stát, že v průběhu let přestane splňovat emisní limity, takže nebude moci vjet do určité městské části). Tzn. že mu škoda vznikla.

3.2. Ztráta výhod užívání

Jedná se o situaci, kdy v důsledku škody nemohl poškozený věc užívat jako takovou v mezidobí od jejího poškození do okamžiku nahrazení škody. Melzer upozorňuje na vnitřní podobnost mezi bezdůvodným obohacením a ztrátou výhod věc užívat.⁸³ Obohacenému vzniká majtková výhoda tím, že užívá cizí věc. Ochuzenému tak analogicky vzniká újma. Obohacený musí ztrátu nahradit. Pokud si bezdůvodné obohacení odmyslíme, místo něj si představíme kontext poškození věci, dospějeme k závěru, že poškozenému vznikla obdobná újma jako ochuzenému. Rovněž nemohl věc užívat, jen příčina byla jiná. Zde jí bylo poškození věci. České soudy však kompenzaci ztráty výhod věc užívat jako majtkovou újmu nepřipouštějí.⁸⁴ Melzer uvádí, že německá i rakouská praxe zastávají prakticky stejný názor.⁸⁵

Dle autorčina osobního názoru by měla být ztráta výhod užívání nahraditelnou majtkovou škodou, popř. alespoň do jisté míry zohledněnou v rozhodnutí samém, pokud by to bylo ve všech souvislostech spravedlivé, neboť kdyby nebylo škodné události, měl by poškozený věc ve své dispozici. Nemusel by například vynakládat finanční prostředky na obstarání si věci náhradní apod.

3.3. Merkantilní znehodnocení

Merkantilní znehodnocení je jedním z negativních důsledků předešlé naturální restituce. *„Der merkantile Minderwert beruht demgegenüber auf der „gefühlsmäßigen Abneigung“ des Publikums beim Kauf beschädigter, wengleich wiederinstandgesetzter Sachen. Die Rsp des OGH erblickt in dem merkantilen Minderwert einen Vermögensschaden, der schon dadurch entsteht, daß der Eigentümer „beim Verkauf nicht jenen Preis erzielen kann, den er ohne den*

⁸³ Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 24–25.

⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. května 2005, sp. zn. 25 Cdo 1863/2004

⁸⁵ Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 948.

Unfall erreichen hätte können“. ⁸⁶ Melzer uvádí, že se jedná o škodu početní, nikoliv reálnou.⁸⁷ „Die Rsp des OGH erblickt in dem merkantilen Minderwert einen Vermögensschaden, der schon dadurch entsteht, daß der Eigentümer „beim Verkauf nicht jenen Preis erzielen kann, den er ohne den Unfall erreichen hätte können.“⁸⁸

Merkantilní znehodnocení není zohledňováno v případech bagatelních a jednoduchých („Nicht jeder Schaden verursacht eine merkantile Wertminderung; zu nennen sind etwa Bagatell - und Einfachschäden.“⁸⁹).

Harrer též zdůrazňuje, že nižší hodnota věci se projeví (a tedy konkrétní škoda vznikne) až v okamžiku, kdy vlastník věci chce věc prodat.⁹⁰ Zajímavá jsou proto starší rozhodnutí rakouských soudů, která nejprve spočívala v deklaratorním rozhodnutí o vzniku škody, a později, pokud chtěl vlastník věc prodat, i v konkrétním rozsudku, který ukládal povinnost nahradit snížení prodejní ceny v důsledku merkantilního znehodnocení. Stejně tak soudy zvážily i dobu, která uplynula od škodné události, protože s časem klesá riziko skrytých vad věci, a tedy i pokles prodejní ceny již není tak velký. „Praktische Überlegungen sprechen indessen für die hM. Eine konkrete Erfassung des merkantilen Minderwertes müßte dazu führen, daß der Geschädigte zunächst eine Feststellungsklage erhebt und im Zeitpunkt der Weiterveräußerung mit einer Leistungsklage gegen den Schädiger vorgeht (vgl zB BGHZ 27, 181,188 – heute überholt).“⁹¹ Pokud se poškozená osoba rozhodne k prodeji svého dříve poškozeného a následně opraveného vozu až po několika letech, už prakticky žádnou škodu neutrpí.⁹²

3.3.1. Rakouský přístup k merkantilnímu znehodnocení

V Rakousku je v současné době přiznávána náhrada za merkantilní znehodnocení jakožto pozitivní škodu bez dalšího. Základním východiskem je objektivní zjištění ceny pomocí diferenční teorie. „Die Bemessung des merkantilen Minderwertes hat nach „objektiven Kriterien“ zu erfolgen. Zu ersetzen ist die Differenz zwischen dem Wert der Sache vor der Schädigung und dem Wert der Sache nach der Reparatur (SZ 45/48; ZVR 1981/96).“⁹³ Die

⁸⁶ Harrer in: SCHWIMANN: *Praxiskommentar zum ABGB: samt Nebengesetzen...*, s. 258.

⁸⁷ Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 935.

⁸⁸ Harrer in: SCHWIMANN: *Praxiskommentar zum ABGB: samt Nebengesetzen...*, s. 258.

⁸⁹ Harrer in: SCHWIMANN: *Praxiskommentar zum ABGB: samt Nebengesetzen...*, s. 258.

a stejně i Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 936.

⁹⁰ Harrer in: SCHWIMANN: *Praxiskommentar zum ABGB: samt Nebengesetzen...*, s. 258.

⁹¹ Tamtéž

⁹² Tamtéž

⁹³ Tamtéž

Praxis bemißt die Wertminderung eines Pkw im ersten Betriebsjahr bei einem Unfallschaden mit etwa 5 – 10 % des Zeitwertes auf dem Gebrauchtwagenmarkt. Die Wertminderung sinkt mit dem Alter Fahrzeuges und entfällt ab einer gewissen Grenze völlig. Vorschäden sind bei der Ermittlung merkantilen Wertminderung zu berücksichtigen. Auch ein erheblicher Vorschaden schließt den Zuspruch einer merkantilen Wertminderung nicht notwendig aus (ZVR 1990/49).“⁹⁴

Rakouská judikatura tak vnímá obchodní znehodnocení jako „*positiver Schaden*“, která spolu s náklady, které jsou nutné k náhradě škody, zahrnuje i snížení obchodní hodnoty. Stejně tak je dle soudobé rakouské judikatury bezpředmětné, zda má či nemá vlastník v úmyslu věc dále prodat.⁹⁵

3.3.2. Reflexe merkantilního znehodnocení českým soudnictvím

Nicméně i česká judikatura je dynamická a reflektuje společenský vývoj. Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 27. dubna 2017, sp. zn. II. ÚS 795/2016, přiznal náhradu za snížení prodejnosti. Případ se přitom skutkově nijak nelišil od těch, ve kterých rozhodoval již dříve. Stěžovatelčino vozidlo bylo poškozeno během dopravní nehody. Po nutné opravě jeho tržní hodnota nedosáhla stejné výše, kterou mělo ve stavu před poškozením. Stěžovatelka tedy mimo jiné požadovala náhradu rozdílu v jeho prodejní ceně, rozdíl mezi prodejní cenou ojetého nehavarovaného vozidla a ojetého havarovaného opraveného vozidla.

Obecné soudy vycházely z dříve zastávaného právního názoru, dle kterého, pokud poškozený zvolí jako náhradu opravu věci, je škoda nahrazena uvedením do předešlého stavu s tím, že pokud by došlo ke zhodnocení věci, je toto zhodnocení odečteno. Následnou změnu v prodejní ceně v potaz nebraly, neboť nespatořovaly souvislost se škodnou událostí: „*Jestliže totiž cena opravy odpovídá tomu, že vozidlo bylo uvedeno do předešlého stavu z hlediska jeho funkčních kvalit, nemohou se do výše náhrady nad rámec toho promítat specifika tvorby cen na trhu ojetých vozidel. Rozdíl mezi obecnou cenou vozidla žalobkyně před poškozením a částkou, za kterou může být po provedené opravě případně prodáno, tedy nepředstavuje skutečnou škodu na vozidle.*“⁹⁶ O skutečnou škodu se nejednalo dle nižších soudů ani dle Nejvyššího soudu, neboť škůdci nemůže jít k tíži, jakým způsobem poškozený s věcí naloží, takže pokud se rozhodne prodat věc, nese si poškozený sám i negativní důsledky tohoto svého rozhodnutí v podobě nižší prodejní ceny.

⁹⁴ Harrer in: SCHWIMANN: *Praxiskommentar zum ABGB: samt Nebengesetzen...*, s. 259.

⁹⁵ Tamtéž

⁹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 27. dubna 2017, sp. zn. II. ÚS 795/2016

Ústavní soud však v předmětném rozhodnutí judikoval, že primárním účelem odškodnění je uvést poškozeného do srovnatelné situace, ve které se nacházel před poškozením. „*Při výkladu pojmu skutečné škody ovšem nelze opomíjet imperativ ústavně konformního výkladu, a tento pojem je proto nutno vykládat tak, aby byla plně zajištěna ochrana ústavně zaručeným právům a svobodám. V této souvislosti je třeba věnovat zvláštní pozornost zásadě odškodnění utrpěného porušení ústavně zaručených práv, které - jak bylo Ústavním soudem dovozeno - má být úplné. To znamená, že ustanovení o rozsahu náhrady škody mají být vykládána extenzivním způsobem, který zahrnuje všechny ostatní náklady, kterým byl poškozený vystaven v příčinné souvislosti s protiprávním jednáním škůdce a škodou na věci vzniklou (nález sp. zn. IV. ÚS 444/11, bod 20).*“⁹⁷ Nezbytností je dle Ústavního soudu reflexe tržních vlivů a sociální a ekonomické reality, což zamezí čistě formalistickému výkladu.

Ústavní soud se vyjádřil k ekonomická hodnotě vozidla. Zdůraznil extenzivní výklad této vlastnosti. Ta je totiž vymezena nejen svými technickými a ekonomickými funkcemi, nýbrž i tím, co všechno je schopná svému vlastníkovi přinést, tzn. když se vlastník rozhodne věc prodat, přinesou mu užitek v podobě odpovídajícího finančního protiplnění. Pokud je věc poškozena, škoda by měla být kompenzována v co nejširším možném rozsahu zohledňujícím veškeré aspekty poškození, tedy i snížení jeho prodejní ceny. Zároveň, platí, že poškozený se musí vyvarovat excesům ve svém jednání, musí jednat racionálně a ctít dobré mravy a princip poctivosti.

3.4. Inflace

Zajímavou otázkou je, zda by soudy zohlednily vliv inflace v případě, kdy by byly poškozeny bankovky. Pro lepší přiblížení se problematice, uvádí autorka této práce modelový příklad. Bankovky osoby A jsou zničeny osobou B. Než je rozhodnuto o náhradě škody, promění se kupní síla peněz, tzn. bankovky osoby A mají nižší pořizovací hodnotu, než měly v době bezprostředně předcházející svému poškození. Došlo k vzestupu cenové hladiny. Otázka tedy zní, zda je soud povinen ocenit i tuto ztrátu.

Reálná hodnota bankovek v čase je proměnná. Z logiky věci tudíž jasně vyplývá, že snížení kupní síly peněz představuje určitou majetkovou ztrátu, skutečnou škodu, kterou poškozený ve své sféře pocítí. „*Za skutečnou škodu je nutno považovat takovou újmu, která znamená*

⁹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 27. dubna 2017, sp. zn. II. ÚS 795/2016

*zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí a která představuje majetkové hodnoty, jež je nutno vynaložit k uvedení do předešlého stavu.*⁹⁸

Nejvyšší soud vliv inflace nezohledňuje. Je přesvědčen, že peníze slouží jako generální nástroj při oceňování věcí. Hodnota čehokoliv se udává vždy v penězích. Podle Nejvyššího soudu není možné porovnávat fakt, že si v konkrétních obdobích můžeme za nominálně stejnou částku koupit odlišný počet věcí. K inflaci tedy jako ke skutečně škodě nepřistupuje.⁹⁹ Jedná se o jeho konzistentní názor, od kterého se neodklání ani ve svých novějších rozhodnutích.¹⁰⁰ Tento názor je zastáván i českou odbornou veřejností.¹⁰¹

Inspirativní by mohl být postoj rakouské praxe, která většinově zaujímá postoj opačný. Změny v kupní síle peněz bere do úvahy. Rozdíl považuje za nahraditelnou škodu.¹⁰²

3.5. Abzug „neu für alt“

Problematická situace může vyvstat tehdy, když je poškozena starší věc a vzniknuvší škoda je následně v rámci kompenzace škody nahrazena věcí novou. Stejně tak pokud se poškozená věc stala v důsledku opravy cennější, například použitím nových nebo modernějších dílů.

Harrer¹⁰³ ve svém příspěvku zdůrazňuje, že prim hraje vždy sama kompenzace škody. Za okolností, kdy poškozený obdrží za starou zničenou věc novou věc, nebo věc, jejíž hodnota je opravou navýšena, musíme kriticky a objektivně zkoumat případné obohacení. Účelem náhrady škody totiž není obohacení se poškozeného na úkor škůdce. Případné obohacení poškozeného by totiž mohlo evokovat sankční charakter náhrady škody, který zásady uplatňující se v našem deliktním právu vesměs vylučují. Adekvátním řešením je proto odpočet.

Pokud je zničena individuální věc, která sama o sobě nemá tržní hodnotu, nemělo by k odpočtu docházet. Harrer jako příklad uvádí zničení zubní protézy, či sice starého, ale funkčního mostu. Obě věci by mohly ještě dalších několik desítek let sloužit svému účelu bez nutnosti větších investic. Věci nesou užitek pouze jednomu konkrétnímu člověku, resp. skupině osob, nicméně samy o sobě jsou na trhu neprodejně. Obdobným příkladem je málo obnošené

⁹⁸ Stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 18. listopadu 1970, sp. zn. Cpj 87/1970, stejně tak rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. února 2001, sp. zn. 25 Cdo 38/2000

„Vlivem inflace na hodnotu pohledávky na peněžité plnění škoda podle občanského zákoníku nevzniká.“

⁹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2003, sp. zn. 25 Cdo 1272/2001

¹⁰⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. února 2001, sp. zn. 25 Cdo 38/2000, usnesení nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2016, sp. zn. 30 Cdo 2279/2016, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. dubna 2016, sp. zn. 30 Cdo 3591/2015 atd.

¹⁰¹ Pašek in: PETROV: *Občanský zákoník: komentář...*, s. 3104.

¹⁰² Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 1082.

¹⁰³ Harrer in: SCHWIMANN: *Praxiskommentar zum ABGB: samt Nebengesetzen...*, s. 256.

oblečení (např. jen z 10 %). Na stejné myšlence je založeno i jedno z rozhodnutí prvorepublikového soudu, které říká: „*Byl-li poškozen oděv, jest zásadně odčiniti škodu dodáním oděvu nového, nikoliv pouhou jeho opravou (2599).*“¹⁰⁴

„Nové za staré“ odpovídá i situaci, kdy nezbytná oprava nejenomže obnoví předchozí stav, ale také přinese zlepšení v kvalitách věci. Oprava by musela být někdy v budoucnu totiž stejně bezpodmínečně provedena. Harrer se domnívá, že v takovém případě nemůže poškozený požadovat náklady opravy, ale jen rozdíl mezi hodnotou věci před vznikem škody a věcí, jejíž hodnota se kvůli škodné události snížila.

Abychom mohli k odpočtu přikročit, musí být splněn předpoklad, že se položka stala cennější. Proto vylučuje, aby byl odpočet proveden tehdy, pokud určité části věci jsou nahrazeny náhradními díly, neboť stav věci po opravě se prakticky rovná stavu původnímu. Není tedy důležité, zda se zvýší hodnota jednotlivého dílu věci. K odpočtu je možné přikročit až za situace, kdy se zvýšila hodnota celé věci. Pokud je vhodné k odpočtu přistoupit, výchozím bodem je hodnota věci v době poškození, je totiž nutné zjistit stupeň opotřebení, který je pak od nové náhradní, resp. opravené věci, odečten.

Mimo již uvedené, je nutné při zohledňování výše náhrady vzít do úvahy i náklady na montáž nebo zprovoznění poškozeného předmětu. „*Zu berücksichtigen sind ferner die Kosten der Montage oder Aufstellung einer beschädigten Sache. Wird eine derartige Sache (zB: Hochspannungsleitung) beschädigt, dann ist auch auf die notwendigen Arbeitsleistungen Bedacht zu nehmen, weil sich der Wert dieser Arbeitsleistungen mit dem Näherrücken des Erneuerungstages verringert und die Montagekosten bei Austausch der (abgenützten) Sache neuerlich in vollem Umfang aufgewandt werden müssen (SZ 54/65; anders noch EvBl 1954/413; weitere Überlegungen bei Koziol).*“¹⁰⁵

Příkladem, kdy je vhodné teorii „*neu für alt*“ zohlednit, je situace, kdy je zničena budova. Škůdce by jej měl v případě obnovy skrze naturální restituci opravit, pokud by ovšem došlo ke zhodnocení – například shoří starý dům – mělo by být zhodnocení novostavby zohledněno.¹⁰⁶

K náhradě „staré za nové“ nesmí soud přistoupit z vlastního podnětu. Poškozený musí tuto škodu sám výslovně nárokovat: „*Ein Abzug „neu für alt“ ist nicht von Amts wegen vorzunehmen (ebensowenig die Vorteilsausgleichung). Es ist dem Schädiger überlassen,*

¹⁰⁴ ROUČEK, SEDLÁČEK: *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi...*, s. 902.

¹⁰⁵ Harrer in: SCHWIMANN: *Praxiskommentar zum ABGB: samt Nebengesetzen...*, s. 257.

¹⁰⁶ Grunsky in: *Münchener Kommentar zum Bürgerliches Gesetzbuch Bd. 2: Schuldrecht Allgemeiner Teil (§§ 241- 432)...*, s. 439.

entsprechende Einwendungen zu erheben (JB1 1959, 156 ZVR 1973/7). Der Schädiger trägt die Behauptungs- und Beweislast in bezug auf eine Werterhöhung der Sache (SZ 55/104).“¹⁰⁷

3.6. Totální škody

V rámci totální škody nauka rozlišuje dvě její podmnožiny, a to technickou a hospodářskou.¹⁰⁸ Totální škodou technickou je takové poškození věci, kdy poškození dosahuje takové intenzity, kdy je oprava věci neproveditelná. Oproti tomu v případě hospodářské totální škody by případná oprava uskutečnitelná byla, nicméně se nevyplatí z ekonomického hlediska: *„eine Reparatur ist in diesem Fall möglich, die Kosten der Reparatur sind jedoch unverhältnismäßig hoch (Untunlichkeit der Wiederherstellung).*“¹⁰⁹

V současné době lze spatřovat proměnu ve způsobu určování náhrady při totálním poškození. Ze starších rozhodnutí českých soudů je patrné, že prvotně upřednostňovaly náhradu rozdílu mezi časovou hodnotou nepoškozeného vozidla a hodnotou jeho vraku. Novější rozhodnutí již preferují spíše kompenzaci finanční částky odpovídající hodnotě, která umožní nákup srovnatelné věci. Stejný vývoj platí i pro judikaturu rakouskou:¹¹⁰ *„Einen ähnlichen Standpunkt nimmt der BGH ein: der Wiederbeschaffungswert soll so bemessen werden, daß der Geschädigte in die Lage versetzt wird, „einen ähnlichen Wagen nach einer gründlichen technischen Überprüfung von einem seriösen Gebrauchtwagen zu erwerben und sich von diesem Händler eine Werkstattgarantie geben zu lassen“ (NJW 1966, 1454).*“¹¹¹

Zájem poškozeného spočívá především v zachování integrity jeho statků, čehož bude nejlépe dosaženo naturální restitucí spočívající v opravě věci, popř. pořízení náhradní odpovídající věci, resp. zaplacení částky umožňující obstarání této náhradní věci.¹¹²

3.6.1. Hospodářská totální škoda

Idea občanského zákoníku upřednostňuje při náhradě škody naturální restituci. I zde jsou však stanoveny určité racionální meze, které jsou-li překročeny, naturální restituci vylučují. Hospodářskou totální škodou rozumíme situaci, kdy náklady na opravu věci jsou vyšší než výdaje na pořízení věci náhradní. Důvodová zpráva připouští, aby náhrada převýšila

¹⁰⁷ Harrer in: SCHWIMANN: *Praxiskommentar zum ABGB: samt Nebengesetzen...*, s. 256.

¹⁰⁸ Harrer in: SCHWIMANN: *Praxiskommentar zum ABGB: samt Nebengesetzen...*, s. 263.

¹⁰⁹ Tamtéž

¹¹⁰ Tamtéž

¹¹¹ Tamtéž

¹¹² Melzer in: MELZER: *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 914.

obvyklou cenu věci až o jednu třetinu,¹¹³ což samozřejmě přináší vyšší míru ochrany poškozenému.

Obdobná míra ochrany poškozeného je patrná v německé judikatuře. V Německu není obecně stanovena přesná hranice vytyčující, že po jejím překročení naturální restituce v úvahu nepřichází.¹¹⁴ Ovšem v případě škody způsobené na motorových vozidlech byly německými soudy stanoveny rozumné meze zohledňující veškeré aspekty škody, včetně merkantilního znehodnocení. Jestliže je případná škoda vyšší a z těchto mezí vybočí, nemůže poškozený úspěšně nárokovat náhradu škody naturální restitucí.¹¹⁵ „Die Grenze soll dabei bei etwa 130% des Wiederbeschaffungswertes verlaufen („Integritätszuschlag“)“.¹¹⁶ Zbytková cena vraku vozidla se do výpočtu nepromítne.¹¹⁷ Pokud je škoda vyšší než tato hranice a poškozený přesto nechá vozidlo opravit, není možné rozúčtovat náklady dvojnásobně (co do hranice 130 % jeden účet a nad tuto hranici účet druhý, který by škůdci předložen nebyl).¹¹⁸ Poškozenému náleží pouze ocenění odpovídající srovnatelnému typu vozidla (*Wiederbeschaffungswert*). Pokud je poškozenému konkrétní výše náhrady přiznána, nemusí nijak dokládat, jak tyto peníze použil. Může si sám zajistit i opravu levnější či bezplatnou.¹¹⁹ Poškozený může též zvolit pouze částečnou opravu věci, aby nebyla hranice 130 % překročena. Zde je ovšem stanovena podmínka, aby bylo vozidlo po proběhnutí opravy způsobilé běžného použití. Pokud není oprava možná, přírážka za integritu (*Integritätszuschlag*) se nepřiznává, poškozený získá jen „*Wiederbeschaffungswert*“.¹²⁰

Toto posouzení je využíváno pouze u motorových vozidel. Ostatní věci musí soud posoudit individuálně. Zvážit jejich jedinečný přínos, možnosti jejich náhrady. Jde především o poškození složitých přístrojů a počítačů. U věcí zastupitelných se nahrazuje jen jejich pořizovací cena.¹²¹ Soud samozřejmě zohlední i případnou cenu zvláštní obliby.

¹¹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹¹⁴ Grunsky in: *Münchener Kommentar zum Bürgerliches Gesetzbuch Bd. 2: Schuldrecht Allgemeiner Teil (§§ 241-432)*..., s. 435.

¹¹⁵ Tamtéž

„Bei Kraftfahrzeugen erkennt die Rechtsprechung im Hinblick auf das besondere Integritätsinteresse des Geschädigten an, daß der Geschädigte in einem vernünftigen Rahmen auch dann Reparatur verlangen kann, wenn diese (einschließlich des merkantilen Minderwertes) den Wiederbeschaffungswert des Fahrzeugs übersteigt.“

¹¹⁶ Tamtéž, s. 435.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 436.

„Hatte das Fahrzeug also etwa einen Wiederbeschaffungswert von 21 000 DM, während der Restwert noch 4000 DM beträgt, so sind bei durchgeführter Reparatur Reparaturkosten bis 27 300 DM (=21 000 DM plus 30 %), und nicht etwa nur bis 22 100 DM (= 21 000 DM – 4000 + 30 %) geschuldet.“

¹¹⁸ Tamtéž, s. 435.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 436.

¹²⁰ Tamtéž, s. 436.

¹²¹ Tamtéž, s. 436.

Rakouská judikatura dovodila, že pokud náklady na opravu věci nepřevyšují časovou hodnotu věci v době poškození, o hospodářskou totální škodu se nejedná a stejně tak: „*Eine mäßige, wirtschaftlich vertretbare Überschreitung des Zeitwertes durch die Reparaturkosten macht die Reparatur noch nicht untunlich*“ (JBl 1959, 453; ZVR 1977/237; vgl ferner zB ZVR 1973/199).¹²² Mírným překročením časové hodnoty je myšleno překročení v rozmezí zhruba 4-5 %.¹²³ Harrer upozorňuje na skutečnost, že rozhodnutí nejsou jednotná. Počítají spíše s minimálním překročením. Do kontrastu dává druhé rozhodnutí, které uvádí: „*Der Geschädigte hat dann keinen Anspruch auf Ersatz der Reparaturkosten, wenn diese die Kosten der Wiederbeschaffung übersteigen*.“¹²⁴ Harrer dovozuje i výjimku, kdy by mohly náklady na opravu i v širším měřítku převyšovat časovou hodnotu věci, a to za situace, kdy by trh nenabízel odpovídající náhradní věc.¹²⁵

V rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. srpna 2016, sp. zn. 25 Cdo 2062/2016, se soud zabýval hospodářskou totální škodou při poškození budovy. Náklady na rekonstrukci věci převyšovaly hodnotu budovy v době jejího poškození. Soud se i v tomto případě přiklonil k hledisku účelnosti opravy, nicméně judikoval, že pokud by se jednalo o památkově chráněný objekt, lze od kritéria účelnosti odhlédnout, neboť převáží zájem jiný. I zde je ovšem nutné sledovat určité rozumné meze.¹²⁶

3.7. Zničení či poškození stromu

Autorka úmyslně zařazuje tuto část na konec kapitoly, protože co do celkového zaměření kapitoly se jedná o výjimku.

Součástí pozemku je vše, co je s ním pevně spojeno, proto i poškození nebo zničení stromu bude považováno za škodu na pozemku.¹²⁷ Co se mladých stromků týče, generálně lze říci, že naturální restituce není nijak obtížná. Třeba je obstarat stromek, zasadit jej, náležitě upravit pozemek a pečovat o stromek, dokud se dostatečně dobře neujme a nebude eliminováno riziko jeho uhynutí.

¹²² Harrer in: SCHWIMANN: *Praxiskommentar zum ABGB: samt Nebengesetzen. Band 7. § 1293–1502 ABGB...*, s. 264.

¹²³ Tamtéž

¹²⁴ Tamtéž

¹²⁵ Tamtéž, s. 265.:

„*Der Ersatz von Reparaturkosten, welche die Wiederbeschaffungskosten übersteigen, ist vor allem auch dann geboten, wenn ein Markt zur Beschaffung eines gleichwertigen Ersatzfahrzeuges nicht besteht.*“

¹²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2012, sp. zn. 25 Cdo 2189/2011

¹²⁷ Grüneberg in: BAMBERGER: *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch...*, s. 799.

Grüneberg ve svém komentáři k § 249 BGB říká, že pokud je poškozen vzrostlý strom, může to představovat i závažnější poškození pozemku odrážející se samozřejmě v poklesu jeho hodnoty. Grüneberg poté doporučuje stanovit náhradu jako součet dvou dílčích položek. Prvně musí být opatřen a zasazen mladší stromek, popř. finančně kompenzovány náklady na výsadbu a péči o sazenici. Poté je k této položce přičtena: „...*der verbleibenden Wertminderung des Grundstücks zusammen, wobei sich die Wertminderung nicht nach der Minderung des Verkaufswertes des Grundstücks bemißt, sondern nach den Herstellungskosten für das Aufwachsen eines Baumes vom Alter des Ersatzbaumes bis zum Alter des zerstörten.*“¹²⁸

Pokud by došlo k zásahu do živého plotu, tento zásah by nezpůsobil úhyn rostliny, mělo by dojít pouze k nahrazení ceny takto poškozeného plotu za období, než se opět rozroste do daných rozměrů.¹²⁹ „*Bei einem eigenmächtigen Zurückschneiden einer Hecke durch den Nachbarn hat der Eigentümer nur Anspruch auf eine angemessene Wertminderung bis zum Nachwachsen der Hecke, wenn die Beschädigung nicht zur Zerstörung der Pflanzen geführt hat und sich weitgehend wieder auswächst.*“¹³⁰

¹²⁸ Grüneberg in: BAMBERGER: *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch...*, s. 799.

¹²⁹ Tamtéž

¹³⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2018, sp. zn. 25 Cdo 992/2018

4. Škoda na automobilech

S náhradou škody v případě, kdy je poškozen osobní automobil, úzce souvisí i povinné pojištění, neboť jsou to právě pojistitelé, kteří poškozenému kompenzují náhradu, uplatní-li nárok. Za splnění zákonných podmínek¹³¹ může být povinnou též Česká kancelář pojistitelů,¹³² která vede k těmto účelům extra zřízený Garanční fond.¹³³

V České republice je povinnost pojistit vozidlo upravena zákonem č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů. Tuto kapitolu je tak nezbytné chápat v souvislosti se zákonem o pojištění odpovědnosti.

4.1. Věcný rozsah pojištění

Nároky na náhradu věcné škody, jakožto důsledek autonehod, jsou jedním z častých fenoménů, se kterými se české soudy vypořádávají. V průběhu posledních let došlo k některým názorovým proměnám v jejich rozhodnutích ohledně vypořádávání těchto nároků. Důvodem jsou společenské změny, neboť automobily se staly běžně dostupnou spotřební komoditou.

Výchozím bodem je § 6 odst. 2 písm. b) zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve změnách pozdějších předpisů, určující též věcný rozsah pojištění. V souladu s ním je pojistitel povinen uhradit škodu vzniklou poškozením, resp. zničením vozidla. Rozsah škody a její náhrada je poté určována podle pravidel normovaných v občanském zákoníku, neboť zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla k jeho subsidiárnímu použití přímo ve svém § 6 odst. 2 odkazuje.

Na poškozeném vozidle při nehodě vzniká skutečná škoda, neboť majetek poškozeného se snižuje o hodnotu, o kterou se snižuje hodnota automobilu v důsledku dopravní nehody. Výše škody je pak vyjádřena jako diference mezi hodnotou nepoškozeného vozidla ve stavu bezprostředně předcházejícímu poškození (tedy tržní hodnotou, za kterou by bylo možné právě

¹³¹ Aktuální znění: § 24a zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve změnách pozdějších předpisů

¹³² Aktuální znění: § 18 zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve změnách pozdějších předpisů

¹³³ Aktuální znění: § 24 zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů

tento vůz na trhu prodat) a obvyklou tržní cenou poškozeného vozidla.¹³⁴ Kompenzace ve výši tohoto rozdílu by měla dle zákonných ustanovení náležet poškozenému vždy, a to bez zřetele k tomu, co s vozem dále udělá.

Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla časově předcházel aktuálnímu občanskému zákoníku. Z toho důvodu dle staršího trendu upřednostňuje náhradu v penězích před naturální restitucí. Nicméně pokud se vlastník poškozeného vozidla rozhodne pro jeho opravu, vyčíslí se škoda hodnotou této účelně provedené opravy.

4.2. Amortizace

U naturální restituce může vyvstat problém, neboť pojistitelé mnohdy odmítají zaplatit úplnou cenu náhradních dílů. Naopak požadují zvážení jejich stavu oproti stavu původnímu a následné promítnutí výsledku této komparace do celkové výše odškodnění. Jejich hlavní argument je založen na tvrzení, že náhrada škody spočívá především v reparační funkci, nikoli sankční, a proto není důvod plnit více, než dle nich poškozenému náleží.

Nutno podotknout, že obdobně hovoří i PETL 10:103, dle kterého v případě určování hodnoty škody musí být zváženy i benefity, které poškozený získal. „*According to art 10:103 PETL, '[w]hen determining the amount of damages, benefits which the injured party gains through the damaging event are to be taken into account unless this cannot be reconciled with the purpose of the benefit.'* The commentary to this provision focuses exclusively on economic benefits received in the course of the damaging event. The present scenario shows that this view is probably too narrow and that non-pecuniary benefits might also have to be taken into consideration under art 10:103 PETL. The wording of the rule would certainly allow this interpretation.”¹³⁵ Soudy tudíž ve svých rozhodnutích zkoumají, zda došlo ke zhodnocení věci v důsledku opravy (amortizaci), a tedy i případnému obohacení poškozeného.

4.2.1. Znalecký posudek a jeho role v soudním rozhodnutí

Důležitým důkazem pro konečné soudní rozhodnutí je znalecký posudek. Amortizace je určena znalcem s využitím znaleckého standardu číslo 1/2005.¹³⁶ Amortizace je zkoumána jako matematický postup, kdy je náhrada poměrně snižována tak, aby bylo zohledněno stáří,

¹³⁴ JANDOVÁ: *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla...*, s. 113.

¹³⁵ WINIGER, Bénédicte. *Essential cases on damage*. Boston: de Gruyter, 2011, s. 899.

¹³⁶ KREJČÍŘ, Pavel, BRADÁČ, Albert. *Znalecký standard č. 1/2005: oceňování motorových vozidel*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004.

opotrebovanost a zbytková životnost vozu. K ocenění vozidla pak znalci využívají koeficient, který získají výpočtem odrážejícím hodnoty obdobných automobilů v čase a místě.

Soudy rozlišují dvě kategorie zhodnocení,¹³⁷ a to technickou hodnotu, jakožto pojem technický, a tržní hodnotu, jakožto pojem ekonomický. Technická hodnota se týká technických vlastností věci. Tržní hodnota představuje cenu, za kterou lze automobil na trhu zcizit. Proto z hodnoty jedné nemůže být automaticky určena i hodnota druhá. „*Při zkoumání, zda vynaložené prostředky pouze obnovily původní majetkový stav anebo zda jej zhodnotily, je tedy třeba srovnat hodnotu věci před poškozením s hodnotou po opravě. Jde přitom o hodnoty celé věci, nikoliv o hodnoty jejích součástí.*“¹³⁸

Neplatí rovnice, že pokud se zvýší cena součásti, automaticky se zvyšuje i hodnota celé věci. Standard je však založen na předpokladu, že pokud je hodnota nového dílu vyšší než 60 % hodnoty starého dílu, dochází k amortizaci a jeho technickému zhodnocení. Standard nerozlišuje mezi tím, který konkrétní díl je dotčen. Ne každý nový náhradní díl je způsobilý zvýšit hodnotu automobilu jako celku.

Jednou z otázek, se kterou se tak soudy musí vypořádat, je, zda výměna právě této jedné konkrétní součástky zvýšila hodnotu celého vozu (změna jeho tržní ceny ve srovnání stavu před opravou a po opravě). Pouze v případě, kdy dojde ke zvýšení jeho tržní ceny ve stavu po opravě, měl by soud dospět k rozhodnutí, že došlo k amortizaci, a tedy i obohacení poškozeného, a věnovat se zkoumání, v jak velkém rozsahu došlo k obohacení poškozeného. Nelze tedy vycházet pouze ze Standardu, dle kterého dojde ke zhodnocení vozidla vždy, když je starý díl nahrazen novým dílem a technická hodnota vozu je zároveň nižší než 40 %.

Případné zhodnocení by mělo být současně podpořeno úvahou ohledně životnosti celého vozidla, tzn. jak dlouho bude vlastník moci vozidlo v budoucnosti využívat. Životnost je pojmem ekonomickým.¹³⁹ Obvyklá životnost automobilů v České republice, jakožto doba, po kterou lidé automobil obvykle využívají, než si opatří nový, je v současné době zhruba 12 let.¹⁴⁰ Zároveň po nikom nelze požadovat, aby využíval automobil po dobu delší, než po kterou se obvykle využívá. Soudy tak musejí s pojmem životnost aktivně pracovat. Nástrojem pro jejich volní úvahu je § 136 OSŘ, samozřejmě podpořen obecnými kritérii spravedlnosti a zdravého rozumu.

¹³⁷ Rozsudek Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 29. června 2007, sp. zn. 4 C 212/2005

¹³⁸ Rozsudek Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 29. června 2007, sp. zn. 4 C 212/2005

¹³⁹ Rozsudek Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 29. června 2007, sp. zn. 4 C 212/2005

„Při koupi ojetého vozidla by jejich výměna neměla pro průměrného zákazníka význam, neboť průměrný zákazník počítá s tím, že vozidlo bude užívat průměrně jen do 12 let jeho stáří. V důsledku toho by průměrný zákazník za vozidlo s vyměněnými díly neměl být ochoten zaplatit vyšší kupní cenu.“

¹⁴⁰ Rozsudek Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 29. června 2007, sp. zn. 4 C 212/2005

Shrneme-li uvedené, platí, že znalecký posudek týkající se technického stavu vozu je jedním z dílčích podkladů pro rozhodnutí. Zvlášť a komplexně musí být zkoumáno zhodnocení celku. Soudy musí dále počítat i s výkyvy v jeho tržní ceně a s jeho předpokládanou životností.

4.2.2. Nutnost komplexního posouzení hodnoty opraveného vozidla

Amortizace může být v rozhodnutí zohledněna. Celý proces jejího zvažování však musí být veden v duchu spravedlnosti s vyvarováním se přílišného formalismu. Stěžejní je posouzení stavu vozidla jako celku. Jeho případné zhodnocení by se následně odrazilo ve vyšší tržní hodnotě. Zvýšení technické hodnoty použitím lepších náhradních dílů nepředpokládá automatické zvýšení tržní hodnoty. Po poškozeném nelze ani rozumně požadovat, aby cíleně vyhledával a použil opotřebované náhradní díly. Ústavní soud dodává, že cena opravovaného vozidla je vždy nižší než jeho původní cena. Jedná se o psychologický efekt, který ku příkladu rakouské soudy v ocenění škody též berou v potaz.¹⁴¹ Je tedy nutností přihlídnout k obvyklé ceně automobilu před poškozením a k rozměru jeho poškození. Poté, pokud dojde ke zhodnocení, je možné částku odpovídající případnému zhodnocení vozidla odečíst.

Soudy se dříve řídily následující úvahou. Cena nového automobilu činila 100.000,- Kč. V době před nehodou vzhledem k opotřebení byla jeho hodnota 40.000,- Kč. Automobil tak dosahoval pouze 40 % svojí původní hodnoty. Cena nových dílů X,- Kč. Škůdci ale vznikla povinnost hradit pouze co do 40 % nákladů (hodnota automobilu v době poškození). Ve zbylých 60 % se jednalo o obohacení se poškozeného, které měl poškozený škůdci vyplatit.

Rozsah náhrady stanovený v penězích musí brát v potaz veškeré náklady, které bylo třeba vynaložit k obnově vozidla do provozuschopného stavu. Soud musí ve svém rozhodnutí jasně argumentovat, proč dojde ke znehodnocení, resp. zhodnocení vozidla. „*Pokud by se např. závěr soudu odvíjel od skutečnosti, že předmětné vozidlo bylo již dříve havarováno, bylo nutno tuto skutečnost v odůvodnění uvést a objasnit, nakořik je tržní hodnota vozidla ovlivněna tím, že bylo havarováno opakovaně.*“¹⁴²

Ústavní soud ve svých rozhodnutích upozorňuje, že jednotlivé součásti automobilu jsou rozdílné, což se odráží i v jejich odlišné životnosti, vlivu na bezpečnost jízdy a důležitosti pro funkčnost celku. Některé součásti netřeba měnit prakticky vůbec, jiné už třeba po roce užívání. Jako příklad uvádí, že nový výfuk ovlivní životnost, funkčnost a kvalitu více než ku příkladu

¹⁴¹ Grunsky in: *Münchener Kommentar zum Bürgerliches Gesetzbuch Bd. 2: Schuldrecht Allgemeiner Teil (§§ 241-432)*..., s. 348.

¹⁴² Nález Ústavního soudu ze dne 11. června 2014, sp. zn. I. ÚS 1902/2013

nový blatník. „Zatímco tedy výměna některých dílů sama o sobě může vozidlo určitým zhodnotit, zlepšit jeho jízdní vlastnosti a zvýšit tržní cenu (pomineme-li nyní její snížení v důsledku nehody), výměna jiných dílů je pro uživatele vozidla či pro případného zájemce o jeho koupi irelevantní nebo zcela podružná.“¹⁴³

Z uvedeného vyplývá, že rozhodující by měla být prodejní cena opraveného automobilu, neboť hlavním smyslem náhrady škody je kompenzace interese.

Jandová uzavírá: „poškozený má v první řadě právo na náhradu škody odpovídající rozdílu mezi obvyklou (tržní) cenou vozidla před poškozením a totožně stanovenou cenou vozidla ve stavu poškozeném. Rozhodne-li se pro opravu, zakládá mu to právo výběru požadovat škodu vyčíslenou druhým způsobem, totiž hodnotou opravy, to již však s případným odpočtem zhodnocení, pokud k němu dojde. Kombinovat oba přístupy tak, že k ceně opravy se ještě přičte rozdíl mezi původní hodnotou vozu a jeho hodnotou po opravě, však již znamená přihlížet ke skutečností se škodnou událostí nesouvisejícími, jak bylo shora vyloučeno. Nastane-li tato situace, je to vlastně jen otázka výběru, protože nejspíš se obě metody výpočtu nebudou shodovat a poškozený může zvolit přes provedenou opravu výpočet vycházející z rozdílu hodnot vozu před a po poškození, který by měl být za takové situace pro něj výhodnější.“¹⁴⁴

4.3. Náhrada škody na vozidle a související judikatura a odborné názory

Nález Ústavního soudu ze dne 11. června 2014, sp. zn. I. ÚS 1902/2013 rozvedl nepřipustné druhotné znehodnocení, kterého lze dosáhnout použitím neoriginálních (druhovýroba) nebo starších náhradních dílů. Na druhou stranu Ústavní soud vyslovil, že pokud na trhu bude neoriginální díl, který se bude jevit vzhledem k okolnostem k použití jako vhodnější (např. vzhledem k minulé zkušenosti poškozeného) a bude představovat stejné bezpečnostní riziko jako díl originální, není důvod jej neupřednostnit. Ale: „Po poškozeném samozřejmě nelze požadovat, aby např. objížděl vrakoviště a hledal náhradní díl stářím odpovídající dílu, který byl během nehody poškozen.“¹⁴⁵

Friml se ve svém článku vyjadřuje k termínům „ekonomická oprava“ a „účelně vynaložené náklady“. Vylučuje, aby oprávněnému k náhradě, pojišťovna kladla jakákoliv omezení, co se týče místa servisu, v němž by měla být oprava provedena. „Vázat náhradu škody na určitou pověřenou opravu je jistě nepřipustné.“¹⁴⁶ Poškozený dle jeho názoru může zvolit

¹⁴³ Nález Ústavního soudu ze dne 11. června 2014, sp. zn. I. ÚS 1902/2013

¹⁴⁴ JANDOVÁ: *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla...*, s. 116.

¹⁴⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 11. června 2014, sp. zn. I. ÚS 1902/2013

¹⁴⁶ FRIML, Karel. K některým otázkám rozsahu a způsobu náhrady škody na věcech se zaměřením na motorová vozidla. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 2, s. 25-29.

autorizovaný autoservis i přesto, že v předchozích letech byla prováděna údržba jeho vozidla v servisech venkovských. Stejně tak není vázán povinností zvolit servis nejbližší místu nehody. Situaci je třeba hodnotit ve všech souvislostech.

Další nález Ústavního soudu ze dne 19. března 2008, sp. zn. II. ÚS 2221/2007 řeší otázku vnučeného obohacení a vylučuje původní přístupy k amortizaci.

V poměrně novém rozhodnutí ze dne 11. října 2017 potvrdil Nejvyšší soud trend týkající se náhrady obchodního znehodnocení vozidla.¹⁴⁷ Případ byl založen na skutečnosti, že žalovaný vyplatil žalobci cenu opravy jeho vozidla a uhradil náklady na zapůjčení náhradního vozidla. Žalobcem namítaný rozdíl mezi časovou cenou vozidla před opravou a po proběhnuvší opravě kompenzován nebyl. Soudy nižších instancí argumentovaly především starším rozhodnutím Nejvyššího soudu.¹⁴⁸ Téz: „*Jestliže totiž cena opravy odpovídá tomu, že vozidlo bylo uvedeno do předešlého stavu z hlediska jeho funkčních kvalit, nemohou se do výše náhrady nad rámec toho promítat specifika tvorby cen na trhu ojetých vozidel.*“¹⁴⁹ Nejvyšší soud upřesnil, že peněžité ohodnocení škody je možné nahradit nejen porovnáním obvyklých cen v době před a po poškození, ale i hodnotou opravy poškozené věci. Prim má hrát již zmiňované navození takového stavu, ve kterém se poškozený nacházel před vznikem škody. V rozhodnutí byla nicméně nakonec uznána existence příčinné souvislosti mezi jednáním škůdce a poklesem hodnoty poškozeného vozidla. V rozhodnutí se Nejvyšší soud rovněž odvolal na nález Ústavního soudu ze 27. dubna 2017, sp. zn. II. ÚS 795/2016, ve kterém bylo řečeno, že pokud bude poškozený nárokovat neúčelné a nepřiměřeně vysoké náklady, soud má vždy možnost je v souladu s principem spravedlnosti usměrnit a korigovat.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2018, sp. zn. 25 Cdo 861/2018, se vypořádával s faktem, kdy žalobkyně požadovala náhradu obchodního znehodnocení sama výslovně. Toto rozhodnutí zohlednilo nález Ústavního soudu ze dne 27. dubna 2017, sp. zn. II. ÚS 795/2016 zabývající se principem náhrady skutečné škody, do jejíhož rozsahu bylo subsumováno i hypotetické snížení prodejnosti vozidla.

V kontrastu s uvedeným došlo k posílení důležitosti ekonomické hodnoty vozidla a ocenění jeho užitečnosti. „*Tento užitek samozřejmě může spočívat v tom, že vlastník bude vozidlo užívat v rámci běžného provozu, avšak například i v tom, že se může v kterémkoliv okamžiku v závislosti na svých aktuálních potřebách a preferencích rozhodnout, že vozidlo pronajme nebo prodá.*“ To znamená, že byť bylo vozidlo opraveno, ovšem nedosáhlo hodnoty,

¹⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. října 2017, sp. zn. 25 Cdo 2782/2017

¹⁴⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2014, sp. zn. 25 Cdo 3118/2012

¹⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. října 2017, sp. zn. 25 Cdo 2782/2017

kteřou mělo před opravou, vázne na něm škoda, jež je třeba poškozenému kompenzovat. Což nevyklučuje, aby bylo vozidlo opraveno v autorizovaném autoservisu, pokud je nezbytné obnovit funkční hodnotu věci. Důležité je, aby byla náhrada způsobilá zahrnout veškeré druhy nákladů, které musel poškozený vynaložit, protože chtěl obnovit funkčnost věci. Výjimkou jsou excesy jako je např. příliš drahá oprava, neefektivní oprava atd. Důležité je nalezení rovnováhy mezi zájmy všech účastníků.

Ústavní soud judikoval, že pro spravedlivou kompenzaci náhrady je nezbytné zohlednit majetkový stav poškozeného a do něj promítnuté se poškození věci, nikoliv jen poškození věci izolovaně.¹⁵⁰ V souvislosti s tím upozornil na významnost mezinárodně uznávané zásady plné reparační funkce náhrady újmy.¹⁵¹ Zásada je sice aplikována spíše při nahrazování újmy na zdraví, ale není důvod nevyužít ji analogicky i při kompenzaci věcné škody.

Kompenzace ovšem musí mít jisté meze, na což upozornily německé soudy: „*Das nach einem Totalschaden im Tank des zerstörten Fahrzeugs verbleibende Benzin stellt keinen ersatzfähigen Schaden dar. Sowohl Neufahrzeuge als auch im Gebrauchtwagenhandel angebotene Fahrzeuge werden im Allgemeinen mit einem gewissen Tankinhalt veräußert. Restkraftstoff ist daher bereits im Wiederbeschaffungswert enthalten und nicht neben diesem noch einmal gesondert zu ersetzen.*“¹⁵²

4.4. Další odvíjející se náležitosti v souvislosti s poškozením vozidla – leasing, DPH, škoda na vozidle cizince

4.4.1. Škoda na vozidle cizince

Judikatura, co se týče náhrady škody na vozech cizinců, prošla v posledních letech též zajímavým vývojem. Nejvyšší soud se ve svém dřívějším rozhodnutí¹⁵³ potýkal s otázkou, jakým způsobem a kritérii je stanovena a nahrazena totální škoda na vozidle a v souvislosti s tím, zda se ve výsledku projeví občanství poškozeného majitele vozidla a jak významnou roli hraje místo (co do státu), kde ke škodě došlo.

¹⁵⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 5. prosince 2012, sp. zn. IV. ÚS 444/2011

„*Má-li být pak odstraněno zmenšení majetkového stavu poškozeného v jeho úplnosti, nelze pojem skutečné škody ztotožňovat se škodou na věci (srov. ustanovení § 443 občanského zákoníku), tj. toliko se škodou, která se následkem protiprávního jednání na věci přímo projevila, ale je nutno jej vykládat extenzivněji ve smyslu zahrnutí všech ostatních nákladů, kterým byl poškozený vystaven v příčinné souvislosti s protiprávním jednáním škůdce a škodou vzniklou přímo na věci.*“

¹⁵¹ Nález Ústavního soudu ze dne 5. prosince 2012, sp. zn. IV. ÚS 444/2011

¹⁵² Urteil vom AG Ingolstadt, aus dem 23. Januar 2019, Dn. 12 C 1052/2018

¹⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2011, sp. zn. 25 Cdo 3476/2008, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2017, sp. zn. 25 Cdo 2942/2017

Nejvyšší soud konzistentně zastává názor, že výše peněžité náhrady má být stanovena objektivně a nezávisle ve vztahu k okolnostem, které nesouvisejí se škodnou událostí. Ve svém prvním rozhodnutí řekl Nejvyšší soud: „*Nelze-li výši škody činit závislou na okolnostech, které nemají souvislost se škodnou událostí, není státní občanství či bydliště poškozeného vlastníka vozidla, jemuž za škodu odpovídá osoba povinná k náhradě škody podle českého právního řádu, okolností rozhodnou pro stanovení výše náhrady škody.*“¹⁵⁴ Výše škody byla určena dle cen v České republice, bez ohledu na to, že poškozený byl rakouským občanem. Nicméně platí, že rozsah i sama kompenzace škody musí zohlednit výši všech vydaných prostředků, aby se majetek dostal do stavu, ve kterém byl před škodnou událostí. Své další rozhodnutí již Nejvyšší soud modifikoval, a to v souvislosti s totální škodou na vozidle: „*Bydliště vlastníka zničeného vozidla je podstatnou okolností rozhodnou pro stanovení výše náhrady škody proti škůdci. Poškozeného nelze nutit zjednat nápravu stavu po zásahu do jeho majetku koupí srovnatelného osobního automobilu v místě bydliště škůdce, nýbrž má právo na náhradu nákladů na pořízení srovnatelného automobilu tam, kde věc užíval, tedy v místě svého bydliště, zejména je-li vzhledem k jeho pobytu v zahraničí výše náhrady odlišná.*“¹⁵⁵

Dle subjektivního názoru autorky práce by měla být brána země původu poškozeného v potaz nejen tehdy, když dojde k totální škodě, ale i v případech, kdy je vozidlo poničeno a poškozený se jej rozhodne opravit ve své domovině. Pokud naopak zvolí v opravu na území České republiky, mělo by se vycházet z cenového ohodnocení odpovídajícího našim cenovým standardům. Účelem náhrady by měla být v první řadě náhrada interese v majetku poškozeného. Poškozený by pak neměl být zatěžován dalšími požadavky a nucen k opravě vozu na našem území.

4.4.2. Má pojišťovna možnost jednostranného vnucení totální škody? Má pojišťovnou určené ohodnocení škody přednost před ohodnocením stěžovatele?

Poškozený má právo na náhradu účelně vynaložených nákladů, které vydal, aby došlo k obnovení stavu před nehodou. Pokud náklady na opravu vozu přesahovaly cenu vozidla v době poškození, nebyly v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu vynaloženy účelně. Konkrétně šlo o případ totální škody, poškozenému tedy náležela jen kompenzace rozdílu v časové ceně vozidla před jeho poškozením. Hodnota vraku se odčítá.

¹⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 1988, sp. zn. 1 Cz 82/1988

¹⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2017, sp. zn. 25 Cdo 2942/2017

Pokud je oprava účelná (náklady opravy jsou nižší než časová hodnota vozidla), může poškozený požadovat kompenzaci škody opravou. Náhrada, kterou pojišťovna poskytne, není závislá na budoucím osudu daného vozidla. Pokud se jej vlastník rozhodne neopravit, náhrada, která je stanovena objektivně, mu dle rozhodovací praxe i přesto náleží. Hodnota vraku vozidla se od náhrady rovněž odečte.

Dle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2009, sp. zn. 25 Cdo 4050/2007 se *„při poškození věci použité (opotřebené) se hradí rozdíl mezi hodnotou věci před poškozením a hodnotou použitelných zbytků, jde-li o takový rozsah a charakter poškození, že oprava je neúčelná, neboť její cena přesahuje hodnotu věci před poškozením.“*

„Pojišťovna může poškozenému nabízet, avšak nikoli vnutit své řešení (tzv. likvidace pojistné události pomocí totální škody). Pokud poškozený přijme toto řešení (což se v daném případě nestalo), pak je výše náhrady škody určena odečtením ceny zbytků vozidla od obvyklé ceny vozidla před poškozením. Pokud toto řešení poškozený nepřijme, zbytky vozidla neprodá a rozhodne se pro jeho opravu, pak má právo na náhradu škody, která se rovná obvyklé ceně vozidla před poškozením po odečtení obvyklé ceny zbytků vozidla.“¹⁵⁶

V rozhodnutí dospěl Nejvyšší soud k závěru, že v tomto případě, kdy si stěžovatelka nechala vypracovat svůj posudek, neakceptovala slepě posudek pojišťovny, nejednalo se o účelně vynaložené náklady, jejich kompenzace jí nenáleží. Stejně tak nevhodným bylo i vypůjčení si náhradního vozidla na dobu opravy, neboť hospodárnějším by bylo posoudit věc jako totální škodu.

4.4.3. Postoupení pohledávky na náhradu škody, umělé navyšování nákladů a princip plného odškodnění

Ústavní soud se konstantně hlásí k myšlence ochrany jedince jakožto slabší strany. Proto ve svých rozhodnutích vycházejících ze sporů poškozený jakožto nepodnikající fyzická osoba s pojišťovnou jakožto podnikajícím odborníkem vykonstruoval myšlenku principu plného odškodnění.¹⁵⁷ Princip plného odškodnění poskytuje poškozenému plnou kompenzaci jeho majetkové újmy. V případě, kdy dojde k poškození osobního automobilu, je vyčíslena škoda, má poškozený nárok na kompenzaci právě této objektivně určené částky. Princip plného odškodnění vyžaduje, aby došlo k reflexi soudobé socioekonomické reality, aktuálních tržních vlivů a odmítá formalistické počínání si orgánů veřejné moci.

¹⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. června 2017, sp. zn. 23 Cdo 4471/2016

¹⁵⁷ Např. nález Ústavního soudu ze dne 27. dubna 2017, sp. zn. II. ÚS 795/2016

Tento princip ovšem začali zneužívat tzv. „*crashhunteři*“ neboli lovci nehod. „*Crashhunteři*“ si jako předmět svého podnikání zvolili „pomoc“ poškozeným při autonehodách. Poškození na ně převedli své pohledávky vůči povinnému subjektu, většinou tedy pojišťovně, zajišťující plnění (povinné ručení). „*Crashhunteři*“ zároveň zajistili opravu, většinou v neautorizovaném autoservisu, takže náklady opravy nedosáhly takové výše, jako kdyby byly použity originální náhradní díly.

Nejvyšší soud jednoznačně určil, že postoupení pohledávky na podnikající subjekt je možné v souladu s principem smluvní volnosti.¹⁵⁸ Zdůraznil však, že princip plného odškodnění byl vytvořen právě za účelem poškozeného jakožto slabší smluvní strany. Pokud dojde k postoupení pohledávky na podnikající subjekt, nachází se „nový“ oprávněný a povinný v rovném postavení. Nevystává tedy důvod poskytovat zvláštní právní ochranu. Soudy by rovněž měly vždy pečlivě zkoumat, zda se v konkrétním případě nejedná o zjevné zneužití práva, které právní ochrany nepožívá.

4.4.4. Finanční leasing

Finančním leasingem se rozumí přenechání věcí k užití osobě odlišné od vlastníka za úplatu. Při vzniku smlouvy je ujednáno právo uživatele na převedení vlastnického práva k věci po určité době, a to za úplatu nebo i bezúplatně.¹⁵⁹

Jestliže je poškozen předmět finančního leasingu, je k náhradě škody oprávněn vlastník věci, tedy leasingový pronajímatel. Leasingovému nájemci škoda v souladu s názory soudobé judikatury škoda nevzniká: „*Tomu, kdo není vlastníkem věci, však škoda spočívající ve snížení hodnoty věci v důsledku škodné události oproti její hodnotě před poškozením nevzniká, neboť ten, kdo nenabyl věc do vlastnictví, nezískal majetkovou hodnotu, kterou by mohl ztratit.*“¹⁶⁰ Nejvyšší soud ovšem dovodil, že pokud je leasingový nájemce od leasingového pronajímatele smluvně zmocněn nechat předmět leasingové smlouvy na svůj vlastní náklad opravit, vzniká mu nejen nárok na náhradu takto vynaložených prostředků, ale i na pojistně plnění dle zákona o odpovědnosti z provozu vozidla.¹⁶¹

Avšak odlišně je třeba posoudit situaci, kdy leasingový nájemce až následně odkoupí předmět leasingového nájmu poškozený během škodné události. „*Za škodu způsobenou na voze ve vlastnictví leasingové společnosti odpovídá škůdce vlastníkovi nikoli nájemci vozu. Na*

¹⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. dubna 2014, sp. zn. 25 Cdo 689/2012

¹⁵⁹ PELC: *Zákon o daních z příjmů*..., s. 483.

¹⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2002, sp. zn. 25 Cdo 78/2001

¹⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. dubna 2014, sp. zn. 25 Cdo 689/2012

*této odpovědnosti a jejím rozsahu nemůže nic změnit okolnost, jakým způsobem vlastník následně s poškozenou věcí naložil, zda nájemce poškozený vůz po havárii od vlastníka koupil a za jakou cenu jej nájemce poté prodal.*¹⁶² Toto rozhodnutí poté Nejvyšší soud potvrdil i v dalších rozhodnutích.¹⁶³

Stejně tak pořizovací náklady vozidla na leasing (tedy splátky) není možné přiznat jako věcnou škodu vzniklou v příčinné souvislosti se škodnou událostí¹⁶⁴, což potvrdil i Ústavní soud v jednom z případů vycházejícím ze skutkového stavu, kdy si stěžovatelka pořídila prostřednictvím smlouvy o finančním leasingu pásový nakladač.¹⁶⁵ Nakladač zapůjčila v době ohrožení obci pro provedení určitých prací. Během této činnosti došlo k totální škodě na zapůjčeném nakladači. Stěžovatelka využívala stroj ke svému podnikání, proto byla nucena si okamžitě pořídit nakladač nový. Po obci požadovala náhradu jak splátek, které již musela za starý nakladač uhradit, tak i části nákladů, které musela vynaložit k nákupu nakladače náhradního. V konečném důsledku řešil věc Ústavní soud. Ten judikoval, že stěžovatelčino postavení leasingového nájemce lze připodobnit k postavení nájemce. Odmítl účel smlouvy o finančním leasingu, z něhož lze dovodit, že nájemce se stane s velkou pravděpodobností vlastníkem předmětu smlouvy. Oprávněným k náhradě škody je vlastník věci, tedy leasingový pronajímatel. Co se pak týče náhrady škody vlastníkovu věci, je nutné zohledňovat při vyčíslování škody již obdržené splátky. Protože v důsledku škodné události nedochází ke změnám v majetku leasingového nájemce, nevzniká mu ani žádná škoda.

Další majetková ztráta může leasingového nájemce postihnout, pokud je předmět nájmu totálně zničen. V souladu s § 2006 OZ můžeme dovodit zánik leasingové smlouvy z důvodu následné nemožnosti plnění. Leasingové smlouvy mnohdy obsahují klauzule zavazující leasingového nájemce k určitému sankčnímu plnění, pokud je smlouva předčasně ukončena. Soudní judikatura vyvrací takovéto případné nároky leasingového nájemce vůči škůdci. Nejvyšší soud judikoval absenci příčinné souvislosti mezi vznikem škody a sankcemi, které musí leasingový nájemce pronajímateli poskytnout, a zdůraznil, že jedinou příčinnou souvislostí je existence smlouvy samé mezi těmito dvěma subjekty.¹⁶⁶ Lenka Mikulcová upozorňuje na paradox, který lze spatřovat v podstatě rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24.

¹⁶² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října. 2002, sp. zn. 25 Cdo 78/2001

¹⁶³ Např.: rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. srpna 2011, sp. zn. 25 Cdo 3416/2010

¹⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. srpna 2008, sp. zn. 25 Cdo 1704/2006

¹⁶⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. května 2019, sp. zn. III. ÚS 1141/2019

¹⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. března 2008, sp. zn. 25 Cdo 1437/2006 aplikován v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. srpna 2011, sp. zn. 25 Cdo 3416/2010

května 2001, sp. zn. 25 Cdo 1946/2000.¹⁶⁷ Rozhodnutí dovedlo příčinnou souvislost v situaci se srovnatelnou kauzalitou. Účastníkovi nehody byla přiznána náhrada za škodu vzniknuvší mu v důsledku nehody, neboť kvůli nehodě nestihl důležité obchodní jednání, a tím pádem přišel o svou provizi, kterou by býval byl nabyt, pokud by se byl nehodě vyvaroval.

Autorka práce zastává názor, že pokud by k nehodě nedošlo, stal by se leasingový nájemce nejspíš vlastníkem věci a nevznikla by mu žádná další povinnost k plnění a škoda. Dovoluje si tedy nesouhlasit s vyloučením kauzality v těchto případech. Nájemce by měl mít nárok na kompenzaci poplatků, které musí leasingovému pronajímateli plnit. Výše poplatků by se měla zohledňovat s přihlédnutím k běžné praxi a jen v rámci dobrých mravů.

Autorka práce celkově nesouhlasí s názorem o absenci škody na straně leasingového nájemce. Je třeba si uvědomit, že leasingový nájemce uzavřel leasingovou smlouvu, protože pro něj znamená určitý benefit. Jejím předčasným ukončením mu vznikne ztráta. Navíc pořizovací funkce finančního leasingu je zřejmá. K tomu Nejvyšší soud: „*Klíčovou funkcí finančního leasingu je pořizovací funkce a jeho cílem je zpravidla konečný převod vlastnictví k předmětu leasingu. Finanční leasing lze vymezit jako závazkový vztah, jehož podstatou je závazek poskytovatele leasingu (pronajímatele) předat příjemci leasingu (nájemci) na určitou dobu do užívání věc či jinou majetkovou hodnotu, kterou pronajímatel obvykle za tím účelem pořídí do svého vlastnictví na základě poptávky a podle výběru nájemce a závazek nájemce uhradit náklady spojené s pořízením leasingu prostřednictvím leasingových splátek. V této souvislosti se hovoří o pořizovací funkci finančního leasingu, která jej kvalitativně odlišuje od nájmu, u něhož je primární funkce užívací.*“¹⁶⁸ Nejvyšší soud připodobňuje charakter leasingu spíše k finančním službám než k právní úpravě nájmu.¹⁶⁹ U finančního leasingu dochází rovněž k přenesení odpovědnosti za předmět leasingové smlouvy i k přenesení nebezpečí škody na věci na jeho uživatele. Nájemce nese i náklady týkající se jeho provozování a údržby.¹⁷⁰ Z toho autorka práce vyvozuje, že nájemci náleží postavení téměř srovnatelné s postavením vlastníka věci. Mělo by se mu tedy dostat vyšší míry ochrany, než je tomu v současnosti.

Při koupi věci „na leasing“ je většinou smluvně určeno, že obsahem dílčích splátek jsou i náklady týkající se pojištění atd. V praxi bývá sjednáváno nejen povinné pojištění odpovědnosti

¹⁶⁷ MIKULCOVÁ, Lenka. Odpovědnost za škodu způsobenou leasingovému nájemci předčasným ukončením leasingového vztahu pro totální zničení předmětu leasingu. *Právní rozhledy*, 2008, č. 18, s. 669.

¹⁶⁸ Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2010, sp. zn. Cpjn 204/2007

¹⁶⁹ Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. ledna 2010, sp. zn. 31 Cdo 4356/2008

¹⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. listopadu 2007, sp. zn. NSS 5 Afs 25/2007-59

z provozu vozidla¹⁷¹, ale i další dobrovolná doplňková pojištění. Leasingoví pronajímatelé běžně nabízejí tato pojištění spolu se smlouvou o finančním leasingu a jsou součástí splátek, které musí leasingoví nájemci platit. Zanikne-li tak smlouva, protože vozidlo bylo totálně poškozeno, domnívá se autorka této práce, že všechny tyto položky, které poškozený skrze splátky zaplatil, mají charakter skutečné škody. „Úhrn leasingových splátek představuje součet kupní ceny předmětu a nákladů na financování koupě i kalkulovaného zisku poskytovatele.“¹⁷²

Obdobnou ztrátou na straně podnikatele jakožto leasingového nájemce představují i daňová plnění. Jedná se především o daň příjmu, daň z přidané hodnoty, daň silniční.

Dle § 24 zákona o dani z příjmu¹⁷³ bude muset leasingový nájemce doplatit daň, neboť nebude splňovat zákonné podmínky pro její odpis. Pokud je předčasně smlouva o leasingu ukončena z důvodu totálního poškození věci, zákon o dani z příjmu konstruuje právní fikci, kdy se smlouva s účinky *ex tunc* považuje za smlouvu nájemní. Daňovým výdajem je jen jeho poměrná část připadající na období existence leasingového vztahu.¹⁷⁴ Vytváří se právní fikce pro stanovení základu daně. Leasingový nájemce musí často dle zákona splátky doplatit. Dochází ke zmenšení jeho majetku, vzniká mu škoda, ke které by bývalo bylo nedošlo, kdyby škodná událost nenastala.

Rovněž pokud by chtěl leasingový nájemce využít vozidlo, jakožto předmět smlouvy o finančním leasingu, pro své podnikatelské účely, mohl by přistoupit k odpisu DPH.¹⁷⁵ V konsekvenci totálního poškození věci a následného ukončení smlouvy však již nesplňuje podmínky nezbytné pro daňový odpis. Daň musí doplatit. V současné době je již účinná novela¹⁷⁶ zákona o dani z přidané hodnoty umožňující leasingovému nájemci odepsat si DPH najednou ze všech splátek na samotném počátku smlouvy. V případě, kdy uplatní odpočet daně a smlouva je ukončena předčasně, vzniká mu povinnost doplatit DPH v rozsahu nerealizovaných splátek. Do účinnosti zmiňované novely realizoval leasingový nájemce odpis DPH jako součást dílčích splátek. Došlo-li tak k předčasnému ukončení leasingové smlouvy, byl povinen zbývajících splátek doplatit, a to včetně již neodepsované DPH. Z uvedeného

¹⁷¹ Aktuální znění: zákon č. 168/1999, zákon o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů

¹⁷² PELC: *Zákon o daních z příjmů*..., s. 483.

¹⁷³ Aktuální znění: zákon č. 586/1992 Sb., zákon o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷⁴ PELC: *Zákon o daních z příjmů*..., s. 694.

¹⁷⁵ Aktuální znění: zákon č. 235/2004 Sb., zákon o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷⁶ Aktuální znění: zákon č. 235/2004 Sb., zákon o dani z přidané hodnoty, ve znění zákona č. 80/2019 Sb., zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony

vyplývá, že zánik leasingové smlouvy v případě, kdy má osoba právo na odpočet DPH, tak představuje další ztrátu v jeho majetku, se kterou se musí vypořádat.

Daň silniční platí provozovatel vozidla, kterým je leasingový nájemce¹⁷⁷.

Co se úpravy podle BGB týče, obdrží leasingový nájemce hodnotu odpovídající „Wiederbeschaffungswert“, resp. „Reparaturkosten“.¹⁷⁸ „Auch bei der Zerstörung eines Leasingfahrzeugs bemißt sich der Schadensersatz nach dem Wiederbeschaffungswert und nicht nach den vom Leasinggeber aufgrund des Unfallereignisses fällig gestellten restlichen Leasingraten; die Ersatzpflicht erfaßt jedoch auch Folgeschäden; wie etwa steuerliche Nachteile und Finanzierungskosten.“¹⁷⁹ Plnění z obligatorního plnění odpovědnosti náleží, poškozenému, zde leasingovému nájemci, a výše plnění z něj odpovídá „Wiederbeschaffungswert“. Pro kompenzace rozdílu odpovídající nesplaceným splátkám, které musí poškozený doplatit, a „Wiederbeschaffungswert“ je možné uzavřít tzv. *GAP-Deckung*¹⁸⁰. Nahraditelnými jsou dále např. výdaje, které leasingový nájemce má v souvislosti s obstaráním si finančních prostředků, které jsou nutné, pokud v důsledku totální škody dojde k ukončení leasingové smlouvy, a on musí zbylé splátky okamžitě leasingovému pronajímateli doplatit, nebo ušlý zisk, či pronájem náhradního automobilu.¹⁸¹ „Diese Positionen sind bei einem geleasteten Fahrzeug nicht anders zu ersetzen als bei einem im Eigentum des Geschädigten stehenden Wagen.“¹⁸²

Již výše zmiňované daňové aspekty zahrnují pak daňová zvýhodnění, která leasingovému nájemci v důsledku poškození unikla.¹⁸³ Náklady vznikuvší v konsekvenci s uzavřením nové leasingové smlouvy se nenahrazují.¹⁸⁴

¹⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2013, sp. zn. 23 Cdo 1766/2012

¹⁷⁸ Grüneberg in: BAMBERGER: *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch...*, s. 798.

¹⁷⁹ Tamtéž

¹⁸⁰ RÜFFER, Wilfried, HALBACH, Dirk, SCHIMIKOWSKI, Peter. *Versicherungsvertragsgesetz: Handkommentar*. 3. Aufl. Baden-Baden: Nomos, 2015, 3. s.

dostupné na: <https://beck-online.beck.de/Bcid/Y-400-W-RueHalSchKoVVG-NAME-tab25>

¹⁸¹ Grunsky in: *Münchener Kommentar zum Bürgerliches Gesetzbuch Bd. 2: Schuldrecht Allgemeiner Teil (§§ 241-432)*..., s. 452.

¹⁸² Tamtéž

¹⁸³ Tamtéž

¹⁸⁴ Tamtéž

5. Závěr

Tato práce se soustředila na problematiku náhrady škody v případě poškození věci. Cílem bylo podat ucelené shrnutí a následnou analýzu dosavadních přístupů odborníků k této otázce. Práce se rovněž zaměřila na postoje soudnictví. Zmíněn byl také vývoj, který daný okruh problémů prodělal, a nastíněn byl i směr, jakým se pravděpodobně bude odvíjet v budoucnu.

První kapitola přinesla teoretický základ, na němž byly vystavěny části následující. Závěr vyplývající z obsahu první kapitoly ukázal, že prvotním krokem, ke kterému je vhodné přistoupit, je samo ocenění poškozené věci. Ocenění je nezbytné stanovit k okamžiku poškození. Zjišťovanou hodnotou je časová cena věci. Tento krok je nutný jak pro naturální restituci, tak i pro náhradu v penězích. Při naturální restituci je poškozenému nahrazena věc stejných kvalit. Obvyklá cena je tak jedním z určovacích kritérií. Další důležitý prvek následně spočívá ve zjištění interese, neboli ve stanovení difference v majetku poškozeného před škodnou událostí a poté. České deliktivní právo je vystaveno na principu plné náhrady. Hodnota majetku poškozeného by se tak měla dostat na stejnou úroveň, na které byla před samotnou škodou.

Se spravedlivou výší náhrady bezprostředně souvisí i otázky znehodnocení. Na znehodnocení se lze podívat z několika pohledů. Složitější k posouzení je znehodnocení hospodářské. Hospodářské znehodnocení znamená snížení obchodní ceny věci v důsledku jejího předešlého poškození a opravy. Vychází z prosté lidské zkušenosti, dle které není nikdy přesně zřejmé, zda věc neukrývá vadu, kterou nebylo možné odhalit. V práci byla zohledněna aktuální související judikatura, která ukázala, že soudy zvažují už i tento pokles v náhradách. K tomuto kroku však přistoupily až v letech posledních.

O amortizaci a vnuceném obohacení pojednala kapitola čtvrtá. Původní přístup českých soudů, v jehož rámci docházelo k odpočtům, byl již překonán. Celá problematika nyní spočívá na zjištění a posouzení užitné hodnoty věci. Pokud dospějeme k závěru, že poškozenému plyne nějaká nikoliv nepatrná výhoda, je možné zohlednit v náhradě případné obohacení poškozeného. V tomto směru je nutno vzít v potaz, že se jedná o obohacení poškozenému vnucené. Primární úvahou je, že takto „zhodnocená“ věc přinese vyšší míru užitku svému majiteli jako celek oproti stavu, ve kterém byla před poškozením.

Čtvrtá kapitola se též věnovala smlouvám o finančním leasingu a situacím, kdy byl předmět finančního leasingu poškozen. Finanční leasing byl zasazen do kapitoly týkající se vozidel, neboť právě vozidla jsou častými předměty pořizovanými na základě těchto smluv. Kapitola ukázala, že leasingovému nájemci je poskytována minimální míra ochrany a pořizovací smysl leasingové smlouvy je prakticky zcela opominut. Náhrada je kompenzována leasingovému

pronajímateli. Příčinná souvislost mezi škodou na jmění leasingového nájemce a škodnou událostí zapříčiněnou třetí osobou zohledněna nebývá. Oproti tomu lze říci, že německé soudy tuto souvislost dovozují a škoda je nahrazena. Tento přístup je zcela na místě, neboť pokud si odmyslíme škodnou událost, splatil by leasingový nájemce splátky a s největší pravděpodobností by přešla věc do jeho vlastnictví.

Náhrada škody v českém pojetí odmítá sankční funkci náhrady škody. Možnost sankciovat má trestní právo, a tak je tomu zcela správně. Ovšem i Ústavní soud se přihlásil k principu úplné kompenzace náhrady škody. V tomto ohledu je proto nezbytné zohlednit všechny promítající se aspekty. Je třeba bedlivě posoudit, které sféry byly danou škodou zasaženy a snažit se docílit naprosto vyrovnaného majetkového stavu poškozeného před a po škodné události. Poškozený by měl být po náhradě v situaci, jako by bývalo ke škodě nedošlo. Na druhou stranu rozhodnutí Ústavního soudu, kterým se vyhradil oproti tzv. „*crushunterům*“, je v očích autorky práce zcela spravedlivé. Je na místě vždy důsledně dbát především na poctivost v mezilidských vztazích a jejich jednání a efektivně bránit zjevnému zneužití práva, o kterém v těchto případech nebylo pochyb.

Citované cizojazyčné názory byly použity ve svém originálním znění. Autorka práce se sama nepovažuje za osobu dostatečně způsobilou k veřejně publikovatelnému překladu a předně se domnívá, že nepřeložené znění lépe vystihne ideu konkrétní části.

Seznam pramenů a literatury

Zákony

1. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
2. Zákon č. 168/1999 Sb. ze dne 13. července 1999, zákon o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů.
3. Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, ve znění pozdějších předpisů.
4. Zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů.
5. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
6. Zákon č. 235/2004 Sb., zákon o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.
7. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona 428/2011 Sb., účinném ke dni 31. prosince 2013.

Důvodové zprávy:

1. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
2. Důvodová zpráva k zákonu č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Knižní zdroje

1. HULMÁK, Milan, BEZOUŠKA, Petr a kol. *Stará judikatura ve světle nových zákonů*. 1. vydání. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2014.
2. GERLOCH, Aleš a kol. *Funkce a místo právní odpovědnosti v recentním právním řádu*. Praha: Leges, 2014.
3. NOVOTNÝ, Petr, KOUKAL, Pavel, ZÁHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník – náhrada škody*. Praha: Grada, 2012.
4. SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C.H. Beck, 2018.
5. TICHÝ, Luboš, HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. V Praze: C.H. Beck, 2017.
6. VÍTOVÁ, Blanka, DOHNAL, Jakub a kol. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku. Komentář k § 2894 až § 2971*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015.
7. VOJTEK, Petr. *Přehled judikatury ve věcech náhrady škody*. Praha: ASPI, a. s., 2006.

Cizojazyčné knižní zdroje

1. LARENZ, Karl. *Lehrbuch des Schuldrechts*. 12., neubearb. Aufl. München: Beck, 1979, s. 393-427.
2. WINIGER, Bénédict. *Essential cases on damage*. Boston: de Gruyter, 2011, s. 899.

Články

1. BURS, Jan. Problémy s vymezením „obvyklé ceny“. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 7-8, s. 54.
2. FRIML, Karel. K některým otázkám rozsahu a způsobu náhrady škody na věcech se zaměřením na motorová vozidla. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 2, s. 25-29.
3. MIKULCOVÁ, Lenka. Odpovědnost za škodu způsobenou leasingovému nájemci předčasným ukončením leasingového vztahu pro totální zničení předmětu leasingu. *Právní rozhledy*, 2008, č. 18, s. 669.
4. VAŠÍČEK, Milan, DVOŘÁČEK, Dan. K Pojmu skutečné škody na věci použité a opotřebené. *Právní rozhledy*, 2003, č. 11, s. 569.
5. ŽIVĚLOVÁ, Alexandra. Umožňuje nový občanský zákoník přiznat v řízení o náhradě nemajetkové újmy punitive damages?. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 4, s. 24.

Komentáře

1. DRÁBOVÁ, Milena. *Zákon o dani z přidané hodnoty: komentář*. Praha: ASPI, 2008.
2. HOLUB, Milan. *Občanský zákoník: komentář: podle stavu k 1.3.2003*. 2. vydání. Praha: Linde, 2003.
3. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1746-1750.
4. JANDOVÁ, Lucie. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 87-116.
5. JANDOVÁ, Lucie. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 113.
6. MELZER, Filip, TÉGL, Petr. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, s. 222-223.
7. MELZER, Filip, TÉGL, Petr. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081*. Praha: Leges, 2018, s. 24-1095.
8. PELC, Vladimír. *Zákon o daních z příjmů: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 694–483.

9. PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 3101–3163.
10. ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. 1. vydání. Praha: CODEX Bohemia, 1998, s. 902–904.
11. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník. § 137*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1408.
12. ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník VI. Svazek VI (§ 2521 až 3081). Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014.

Cizojazyčné komentáře

1. BAMBERGER, Heinz Georg, ROTH, Herbert. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*. München: C.H. Beck, 2003, s. 798-799.
2. LARENZ, Karl. *Lehrbuch des Schuldrechts*. 12. Auflage. München: Beck, 1979, s. 396-429.
3. SCHWIMANN, Michael. *Praxiskommentar zum ABGB: samt Nebengesetzen. Band 7. § 1293–1502 ABGB*. 2. Auflage. Wien: Orac, 1997, s. 35-354.
4. *Münchener Kommentar zum Bürgerliches Gesetzbuch Bd. 2: Schuldrecht Allgemeiner Teil (§§ 241-432)*. 3. Auflage. München: C.H.Beck, 1994, s. 435-452.

Judikatura

Okresní soud

1. Rozsudek Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 29. června 2007 sp. zn. 4 C 212/2005.

Krajský soud

1. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. února 2018, sp. zn. 24 Co 320/2017.

Nejvyšší soud

1. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2011, sp. zn. 25 Cdo 3476/2008.
2. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2017, sp. zn. 25 Cdo 2942/2017.
3. Rozsudek Nejvyššího soudu v ze dne 30. listopadu 1988, sp. zn. 1 Cz 82/1988.
4. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. března 1992, sp. zn. 5 To 39/1991.
5. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. srpna 2008, sp. zn. 25 Cdo 1704/2006.

6. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. června 2016, sp. zn. 25 Cdo 793/2015.
7. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2001, sp. zn. 25 Cdo 2885/1999.
8. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2003, sp. zn. 25 Cdo 1272/2001.
9. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2013, sp. zn. 23 Cdo 1766/2012.
10. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. listopadu 2007, sp. zn. NSS 5 Afs 25/2007-59.
11. Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. ledna 2010, sp. zn. 31 Cdo 4356/2008.
12. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2012, sp. zn. 25 Cdo 2189/2011.
13. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2018, sp. zn. 25 Cdo 992/2018.
14. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2014, sp. zn. 25 Cdo 3118/2012.
15. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. října 2017, sp. zn. 25 Cdo 2782/2017.
16. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2002, sp. zn. 25 Cdo 78/2001.
17. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. února 2001, sp. zn. 25 Cdo 38/2000
18. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. dubna 2014, sp. zn. 25 Cdo 689/2012.
19. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. srpna 2011, sp. zn. 25 Cdo 3416/2010.
20. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. března 2008, sp. zn. 25 Cdo 1437/2006.
21. Stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 18. listopadu 1970, sp. zn. Cpj 87/1970.
22. Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2010, sp. zn. Cpjn 204/2007.
23. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. dubna 2003, sp. zn. 25 Cdo 1706/2002.
24. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2003, sp. zn. 4 Tz 152/2003.
25. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. června 2017, sp. zn. 23 Cdo 4471/2016.
26. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. května 2005, sp. zn. 25 Cdo 1863/2004.
27. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2016, sp. zn. 30 Cdo 2279/2016.
28. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. dubna 2016, sp. zn. 30 Cdo 3591/2015.

Ústavní soud

1. Nález Ústavního soudu ze dne 5. prosince 2012, sp. zn. IV. ÚS 444/2011.
2. Nález Ústavního soudu ze dne 11. června 2014, sp. zn. I. ÚS 1902/2013.
3. Nález Ústavního soudu ze dne 16. června 2015, sp. zn. II. ÚS 3588/2014.
4. Nález Ústavního soudu ze dne 27. dubna 2017, sp. zn. II. ÚS 795/2016.
5. Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. května 2019, sp. zn. III. ÚS 1141/2019.

Rozhodnutí zahraničních soudů

1. <https://beckonline.beck.de/Dokument?vpath=bibdata%2Fzeits%2Fnzv%2F1991%2Fcont%2Fnzv.1991.107.1.htm&pos=9&hlwords=on>
BGH, Urteil aus dem 23. Oktober 1990 - VI ZR 310/89 (München).
2. Urteil vom AG Ingolstadt, aus dem 23. Januar 2019, Dn.12 C 1052/2018.

Další

1. RÜFFER, Wilfried, HALBACH, Dirk, SCHIMIKOWSKI, Peter. *Versicherungsvertragsgesetz: Handkommentar*. 3. Auflage. Baden-Baden: Nomos, 2015, s. 3. s.
dostupné na: <https://beck-online.beck.de/Bcid/Y-400-W-RueHalSchKoVVG-NAME-tab25>
2. KREJČÍŘ, Pavel, BRADÁČ, Albert. *Znalecký standard č. I/2005: oceňování motorových vozidel*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004.

Shrnutí

Tato diplomová práce se zabývá poškozením věci a náhradou této škody. Výchozím bodem je § 2969 odst. 1 OZ. Neméně důležitá jsou pro účely práce i další ustanovení vztahující se k tématu, a to především § 2951 OZ a § 2952 OZ. První část práce upřesňuje samotný pojem škody, podrobně specifikuje obvyklou cenou věci a oceňováním škody. Prostor je věnován otázkám s náhradou skutečné škody souvisejícími, jako například totální škodě, výměně starých součástí věci, resp. staré věci, za nové nebo merkantilnímu znehodnocení. Zbytek práce podrobněji pojednává o náhradě škody v případech, kdy je poškozeno vozidlo.

Klíčová slova

Občanský zákoník – poškození věci – zničení věci – skutečná škoda – náhrada škody – obvyklá cena – účelně vynaložené náklady – vozidlo – znehodnocení

Summary

The diploma thesis deals with damage of a thing and its compensation. § 2969 (1) of the Civil Code is the basic point for the purpose of this work. § 2952 and § 2953 of the Civil Code are the others connected with the topic and from this reason important for the aim of this thesis. The first part specifies damage, detailly works with current price and actual damages. The comprehensive part of the work follows up questions associated with other related topics such as total damage, changing old components of the thing for newer ones or mercantile degradation. The rest of the work deals with damage to a vehicle in more details.

Key words

Civil code – damage to a thing – destruction of a thing – actual damage – actual damages – current price – reasonable costs – vehicle – depreciation